

КОЛЕКЦИЈА МАТИНЕ БРОЈЕ

Т III 321

1931

НОВИ САД

1931

U III 221

20

Вредном сараднику листа "Нови Сад"

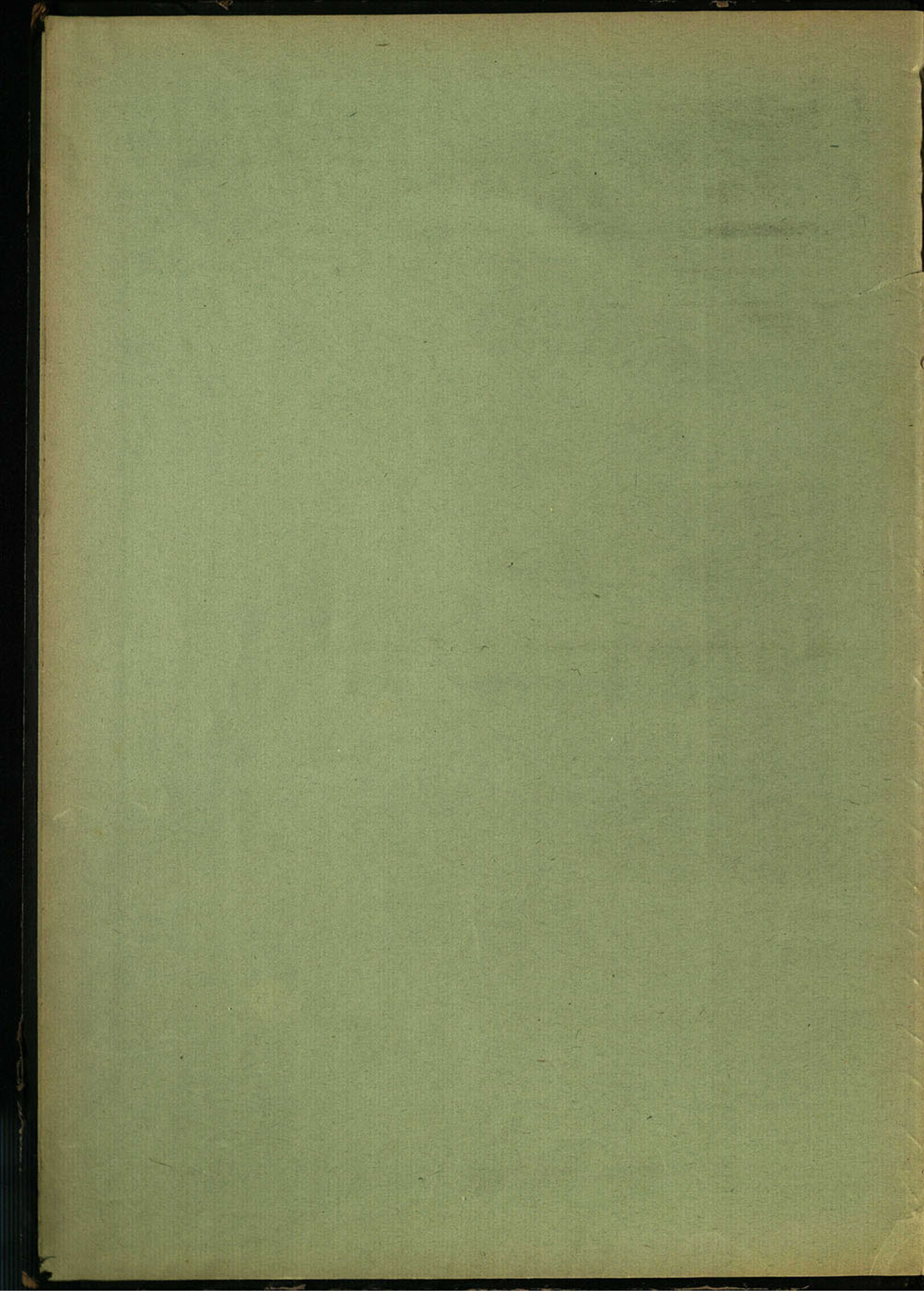
Головнику Ђивки Милитару, новинаре

22/I. 1932. Нови Сад.

Уредништво и Администрација
"НОВИ САД"
Београдски фах 14.
Душан Милитар

Моја слава и чаша озлогласи са X, П. М-р

Пр. Милитар

НОВИ САД

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНИ И ПРИВРЕДНИ ЛИСТ ЗА ДУНАВСКУ БАНОВИНУ.

Број 1 и 2.

Главни и одговорни уредник
ДУШАН ЧАМПРАГ

Краља Петра 3.

За власника и издавача одговара
ДУШАН ЧАМПРАГ

Година VIII.

РОЂЕНДАН Њ. В. КРАЉИЦЕ МАРИЈЕ

На дан 9 јануара одјекнуће звона у свима црквама наше земље и одржаће се свечана благодарња. Верни поданици наше Краљевине и одани приврженици Краљевског Дома, пашће на колена и топло ће се помолити Свевишњему за здравље и дуг живот наше премиле Краљице. |

није у многоме допринео њеним плодноним резултатима. Ни један апел на Њено човекољубље није остао без одговора и — само благодарјеи Краљици — многе хумане установе могле су да се одрже и да се развију.

Краљица Марија нема много времена за себе. Њен приватни

Њ. В. Краљица Марија слави 9 јануара свој рођендан, а њени верни поданици помислиће са великом захвалношћу на своју Владарку, која је већ у више махова дала племенитог доказа њене високе милости, доброг срца и љубави према сиротињи. Она је утрла многу сиротињску сузу, много сирочаче збринула, многе сиромашне мајке утешила. Праву материнску љубав осетила су многа сиромашна деца у Краљевском Двору приликом Материна, у Њеним посетама материнским удружењима и Њеним поклонима у топлој плетеној одели, коју Она сама зими справља.

Женска удружења су нарочита брига наше Краљице. Сви њихови напори нашли су Њену пуну потпору, и свима њиховим успешна Она се од срца радује. Може се рећи да нема ни једне хумане установе да Краљичин благотворни утицај

живот је тих и скроман. Оно мало времена које јој преостаје, Краљица Марија најрадје посвећује спорту и читању. Кад није заузета спортом, Краљица Марија проводи време у Својој библиотеци, где су највише заступљени енглески писци.

Њ. В. Краљица Марија, одавна друга нашег дичног и славом овечаног Краља Александра I, нежна и добра мајка наших Краљевића, заслужује да се истински помолимо Богу за Њен дуги живот, на срећу и напредак наше Династије, државе и народа.

Поводом рођендана Њеног Величанства Краљице Марије, кличемо и ми:

Живела Њено Величанство Краљица Марија!

Живео Његово Величанство Краљ Александар!

Живео Краљевски Дом!

БОЖИЋ

Какав социјални рад врши црква? То је питање које се отима човеку при размишљању о значају рођења — доласка Христова на земљу.

Социјалне тенденције данашњег доба као и економски преокрети утичу на верски живот. Црква се мора прилагођавати овим променутим правцима, ако не мисли да стоји. Друштво је социјално узнемирено због црквене укочености и активног неучествовања цркве у јавном животу.

Социјални проблеми не наилазе на социјалну радност цркве. На пример: проблем незапослености, гладних, болесних, неденутих, морално и материјално посрнутих, радника слабо награђених, бескућника, инвалида, старих-изнемоглих, сирочади, незаштићених и т. д., стоји као један Гордијев чвор, који се не да размрсати. За решење тих актуелних практичних проблема социјалног рада и живота јесте једини начин: пресећи тај чвор улажењем активним учешћем цркве у живот не само речју — придилом, него и делом и новцем. У таким конкретним ситуацијама социјалног и економског живота мора Црква Христова и изван зидова својих храмова проширити поље Хришћанске социјологије у решавању актуелних практичних проблема социјалног живота. Свима невољнима и несретнима, се родио Исус Христос а не само сретнима и богатима! Каква је за њих утеха само хладна реч — придика без топлине доброга дела?

Прослављање празника Божића — под данашњим оваким социјалним околностима потсећа ме на један догађај из једне књиге. Долази цар да обиђе војску на фронту. Војнике дотле изгладнеле у поцепаном оделу и обући, нахранише добро, преобукоше у нове хаљине и обуће. Видећи цар тако одевене, обувене и добро храњене војнике отиде задовољан са смотре у тој вери, да су му војници одлично опремљени и способни за даљу успешну борбу; не знајући да има пред собом не војнике за борбу него ни за живот неспособне људе. У овој прилици су били преварени и цар и војници, који су мислили да су за њих наступили бољи дани. И шта би? После одласка царева скидоше са војника нова одела и обућу, престадоше их хранити и одевати као што треба... И битку изгубише.

Така је слика и данас. Мисли се, да прослављањем Бо-

жића у лепом оделу и бољој храни, да је решен социјални проблем. Не. Лажемо сами себи. Јер сутра поново настаје стари живот у поцепаним хаљинама, са босим ногама и празним стомаком.

И за њих се Христос родио, да им, они који имају, мир унесу у душе њихове и правичност у срца њихова, јер сви ти невољни и сироти, рођењем и животом својим имају права на бољи живот, на живот човека, а не скота. А с правом на бољи живот примају на себе и дужност заједничког рада за свеопште добро човечанства.

Узрок свему реченом јесте: злоба, мржња, завист, пакост и т. д.

Лек свему реченом јесте: У сваком човеку видети свога брата, да га пригрлимо себи, да му помогнемо уз девизу: „Што желиш да теби људи чине, чини и ти њима. Што не желиш себи, не чини другом“.

Водеће човечанство много је криво за сву несрећу увређених и понижених. И за ове и за ове се Христос родио да реши ту социјалну неправду. Хришћанска солидарност а и структура данашњег друштва заповедно захтева, да у сваком човеку видимо брата свога, да му помогнемо, да зна да се и за њега Христос родио, да и њему Христос доноси мир и срећу.

Г. У. Н. С.

ИСУСЕ, ЧОВЕЧАНСТВО ТЕ НЕ РАЗУМЕ!

Твојим рођењем, као Сина Творца неба и земље, откривена је мудрост Оца свију нас, која значи тајну овога и онога живота. Твоја појава на земљи није засветлила као метеор у наслони, јер не долазиш на ову нашу планету као гром и ватра, но као Човек, а мудрост Свевишњег је тако удесила да као Месија дођеш и удостојиш човека, пошто ништа није достојније Тебе, Бога, да човек.

Ти си својим рођењем, Исусе, ставио човека изнад Козмоса, јер Ти је најсличнији, Теби, вечној Љубави. Откуда се сме то констатовати? Сав живот Твој, Сине Божији, од 12 те године, па до Голготе, бејаше апотеоза Човеку. И, ми, смртници, само толико можемо изустити, да Си се зато родио да за човека патиш и страдаш, да за њега примиш трнов венац и равапет будеш на крсту.

Али, авај! — Страшна је резултанта свих паралелних сила данашње културе хришћан

ског Човечанста! Нисмо се само у времену удаљили од Твоје Голготе, него као, тобоже, хришћани у име Твоје, удаљавамо се све то више баш од Витлејема, од Бога. Ти си се родио, да нам даш Законе Божије, науку Своју, а човека нема, да се узвиси изнад свих ствари људских, него је потчињен њима.

И, људи, постадоше немоћни и очајни, па се у чуду, резигнирани, питају: Како је то могуће, да Човечанство данас баш у напону своје културе преживљују разне кризе, од којих је човек осуђен на Голготу, јер са двадесет векова од рођења Богочовека, до данас човек није био у могућности да развије заставу Љубави и Доброте. То покушаше сиромаси и паћеници, али их ометаше фарисеји и филистри.

Али, шта то значи што се Богочовек баш у Витлејему, на слами, родио? Тоје тачно сазнање где је правда, а где ли

неправда. Јер, родити се у пенини већ значи манифестацију саосећаја с онима који су презрени, које је судбина запустила и осудила да се пате.

Из овога тек следеју и загонетке: „Зашто у Хришћанству нисмо Хришћани, у Христу нисмо божији, у култури нисмо достојни назвати се људима?“ Данас се на све четири стране света проповеда мир, а непрестано рове противу мира, изазивају се крвави сукоби и светске кланице, исто као у Иродово доба, кад су Сина Божијега пљували, ударили и како се зато родио да осветли путеве у животу које воде Правди и Истини.

Нема, дакле, мира и спокојства, докле се год људи не врате на путеве Спаситељеве, и више светлости треба уносити у народе, масе, у сва срца, и тада ће, тек тада, видети они у истини своје Спасење, када пођу стазама свељудске Љубави. Т. Д.

Српска ношња у Новом Саду пре 170 година

Преврћући „прашне књиге и артије,“ наишао сам на један занимљив а аутентичан стари опис наше српске ношње у Новом Саду, каква је била око средине XVIII века.* Није без интереса данас, у добу разних креп-жоржета и твида и страса, изнети, ради упоређења новосадску тоалету из тога старог времена.

Тада се носило народно одело. Трговци и мајстори српски носили су црвену дугачку ћурдију са сребрним дугмадима, обично праву доламу, опет са дугмадима, плаве чакшире са сребрним копчама, црвен појас са сребрним гомбама, чизме најчешће црне, но покаткад и црвене.

Трговкиње и мајсторице обично су носиле жут свилен зубун са сребрним дугмадима, сукњу од зелена дамаста, са златном чипком, кецељу од тафта, штиковану, појас или тканицу женску, сребрну, позлаћену и ситним камењем окићену; на глави убрадач везен златом на платну, у ушима златне минђуше, око врата

* Из предавања пок. Ђорђа Рајковића на забави Српске читалнице, у Новом Саду, год. 1879.

Разговор са управником позоришта г. Веснићем

Пуна три месеца је Народно позориште радило са великим успехом у Новом Саду, и ако је мало људи било, који су у почетку веровали у тај успех.

При одласку трупе за Суботицу, наш је сарадник посетио госп. Радослава М. Веснића, управника народног позоришта, и замолио га за један разговор, који ниже доносимо:

— Јесте ли задовољни, господине управниче, Новим Садам?

— Задовољан сам, рекао је нашем сараднику г. Веснић. Како данисам задовољан. Публика се и у овој великој кризи одазвала и поред свих незгода: сала која није за позориште, чајанке и забаве, и многе друге ситне незгоде нису нам ишли на руку али нам нису

Крст од сребра, позлаћен, украшен бисером. — Одело просте жене било је: зубун од зеленог тафта, сукња од каламана, прслук, цицена кецеља од 4 и по аршина, на глави шамија.

Ево веран опис одела једне угледне госпође тога доба, капетанице плем Моско, како је по инвентару забележен: Ђурдија црвене кадифе постављена и оперважена, зубун црвена рајхцајха с плетеним дугмадима од срме, сукња од зелена дамаста, сва везена, мидер од зелене кадифе везен златом, с 19 копчица с обе стране један летњи „комод“ од мораста тафта, један вал од плаветног рајхцајха са широком, златном чипком, са 39 копчица с обе стране, један „лацел“ златан за вал; капа са златним чипкама са црном везена, плава вратна пантљика на црвеном кумашу, везена златом; марама с цвећем, и најзад кецеља од црног ибришим, везена златом.

Укупни број становника у Новом Саду год. 1762 износио је свега 2763 душе. Од ових православних беше 2040. Кућа је тада било свега 1198. Ж.

могли омести крајњи резултат. Ми одлазимо из Новог Сада поносни да смо задобили публику, сву ону публику која нас је благонаклоно посећивала, слушала и гледала. Висте и сами сведок да се о трупи говори најбоље и да се чак тврди да је данас наша трупа на врло завидној висини.

— Па зашто онда идете из Новог Сада?

— То је у распореду нашег овогодишњег рада.

— А по чијем наређењу?

— Ово позориште припада целој бановини. О тим ствари ја не могу уосталом ни да говорим као чиновник који има само да слуша што му се нареди.

— А зар се неби могло на други начин извести гостовање

у нашој бановини?

— Могло би. Али је зато потребно прво да имамо позоришну зграду. Тада би позориште могло имати своје стално седиште у Новом Саду, а своје делове трупе могло би слати с веремена на време по целој бановини. Сезона у Новом Саду онда би могла бити четири до пет месеци, три месеца у Суботици, три месеца у Бечкерек у један месец у Крагујевцу, а из тих главних места могло би се гостовати у са по две три претставе у сваком оближњем месту.

— Је ли довољно дванаест милиона за зидање позоришне зграде, колико предвиђа градска управа?

— Ја мислим да је та свота у доба данашње штедње и сувише велика. Ја то могу отворено и без страха рећи да ће ме реални људи демантовати. Ту своту врло је тешко данас наћи и са таквом свотом пројектовати зграду значи одложити питање позоришне зграде на врло далеко време, које ми смртни не можемо да предвидимо. И шта ће Новом Саду тако велика позоришна зграда? Њему је довољна зграда која може да прими највише 700-800 људи, са једном концертном салом у сутерену, где се могу поред тога приређивати забаве ручкови, банкети и већи састанци. Ако Мањез задовољава потребе једног великог дела Београда и кошта свега четири милиона заједно са целом инсталацијом, онда Нови Сад може да се задовољи са зградом од 6.000.000 милиона. Град већ има четири милиона. За четири године од такса за позориште добиће још два милиона. Толику своту градска управа лако ће наћи на зајам и ми бисмо за идућу сезону могли имати своју кућу, иначе ћемо морати ићи у Суботицу или играти у палати немачке Аграрије.

— Дали надлежни гаје исто мишљење са вама?

— То не знам, свакако да ће надлежни у Краљевској банској управи наћи начина да помогну граду да се што пре дође до зграде која нам је тако потребна.

— А што мислите о питању преузимања позоришта у руке Банске управе?

— То су ствари о којима не волим да говорим. Али кад ме питате... Краљевска Банска Управа нема потребе да преузима позориште. Она даје паре и може имати своје позориште. Свакако да једно бановинско позориште има више ауторитета и услова за рад. Али то је ствар надлежних, који ће се споразумети према постојећој ситуацији и довести такву одлуку, која ће бити корисна по културне потребе Бановине, која ће обезбедити солидан рад позоришту и обезбедити чланове трупе са платама и пензијама, као што је урадио, на пример, Бан Вардарске бановине.

— А кад ћете нам се вратити?

— Ми смо тице селице. Тице селице, оне праве, што имају крила, враћају се у пролеће, а ми ћемо се, ваљда, ако нам гњездо буде сарађено,

вратити на јесен. Сада желимо нашој драгој новосадској публици срећне празнике и молимо је да нас задржи до скорог виђења у најлепшој успомени, која ће нашим срцима бити врло драга. До виђења....

Тако се управник г. Веснић растао са нашим сарадником пожелавши му сретне Божићне празнике.

ИЗ УРЕДНИШТВА

Како је један део нашег листа штампан у другој штампарији, то је при преламану у чланку: „Два светла момента“ случајно стављена слика поч. Јаше Томића, а треба Светозар Милетић и Полит Десанчић. У другом чланку: „Др. Лаза Томаковић“ изостало је име писца: Јован Грчић, — што овим исправљамо.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Завршена сезона

Сезона нашег народног позоришта у Новом Саду завршена је. Последње две претставе биле су: Сеоска лола и Лукреција Борџија.

У Сеоској лоли насловну је улогу играо г. Милин, који се овом приликом први пут приказао нашој публици као добар певач и глумач. Добри су били г. Динић као Мита Крадић, гђа Харитонових као Јела гђе Петровић, Бандић и Јовановић биле су такође врло добре.

У Лукрецији Борџији насловну улогу је са много амбиције играла гђа Харитонових, а г. Аврамовић је врло леп успех показао у улози Лукрецијина сина, као што су и сви остали у мањим и споредним улогама били врло добри.

Са задовољством се може установити, да је ова сезона нашег позоришта у сваком погледу успела. Трупа је организована тек током септембра месеца и од почетка октобра до краја децембра дато је седамдесет претстава од којих је било петнајест премијера новог репертоара.

Дружина нашег позоришта располаже са лепим бројем одличних снага, а нарочито млађих. Уздобру игру похвалити се мора амбиција и савесност којом су сви чланови вршили своју дужност. Поред управника г. Веснића много су труда уложили и редитељи Добрић, Динић, Бандић, Старчић и Орловић. Не истичемо посебно ни једнога од чланова дружине, јер су сви мили и драги и много заслужују сви да буду похваљени, јер су заиста показали леп успех. Новосадска позоришна публика, која се услед вишегодишњег одсуства позоришта већ били и одвикли од позоришта и привикли биоскопу, помало се враћа нашем позоришту, јер су претставе све више и боље биле посећиване, што је најбоље сведочанство о успеху ове позоришне сезоне.

Уверени смо стога да ће наше позориште и на својим гостовањима у Суботици и Сомбору постићи добре успехе.

Два светла момента

— Из наше народне прошлости у некадањој Војводини —

Ове године навршује се равно ста столећа од последњег избора Стожара Милетића за посланика на сарском сабору, а поводом лањске десетогодишњице смрти Михајла Полит за бележен је и први Политов избор за посланика на томе сабору. Оба ова избора два су светла момента из наше националне и политичке историје некадањој Војводини и два су дивни примера наше националне свести и спорности према угњетачком и асимилаторском режиму некадашње Угарске. У данима најјаче и најживље расламсалости и разбукталости књижевно-културних стремљења романтичарско-омладинског доба као и националистичко-политичке активности народно-свободомне странке Срба у бившој Марској Милетићев и Политов избор брже на себи сва обележја и верну слику како тадашњих општих политичких српника у Угарској тако и духа и расположења тадашњих угарских Срба.

Ошти значај ова два избора, који имају више карактер импулзивних манифестација нашег некадашњег народног живота, него ли израз политичког поверења и партиске оданости према двојици народних првака, а то исто и сама историска важност ова догађаја толики су, да сматрамо за потребно обновити успомену на ова два избора, те да се тиме уједно одужмо и светлим сенима наших некадашњих националних бораца и првака.

Крајем 1873 године, после укидања аустријске војне границе Банату и њезина утеловљења у угарске жупаније расписала је била мађарска влада у овим демилитаризованим крајевима прве изборе посланика за угарски сабор. Срби граничари нису били задовољни оваким развојачењем њихове границе, а највише их је огорчило што је граничарско питање решено без њихова саслушања и они тако без икаквих посебних одредаба и резервата повргнути под управу мађарске владе и мађарских управних органа. Међу угарским Србима било је тада уопште велико незадовољство; разочарења како у бечком двору тако у мађарској влади низаху се још од несреће 1848 године не само да од аутономије Српске Војводине не би ништа, него је шта више од мађарских државних органа одма после успоставе уставности и аустријско-мађарског поравнања 1867 године инаугурисана била безобзирна и крува политичка централизација и мађаризација.

Милетић је са својим посланичким друговима члановима српске народно-слободомне странке, а у заједници са осталим народносним посланицима на угарском сабору, стално водио оштру борбу против мађарске владе и њене саборске већине. Одлучан опозициони став маленог броја српских народњачких посланика изазвао је стално жив одјек и одзив у широким народним слојевима, који су са симпатијом пратили и одобравали сваку акцију народне странке.

При таквим приликама и расположењу нашег народа дошао је распис избора у банатској војној граници. Апсолутна већина српских бирача била је само у панчевачком срезу, који је заузео велики број општина, готово цео јужни Банат. Народна је странка одмах развила врло живу акцију и агитацију, тим су избори били одређени. Орган народне странке „Застава“ доносила је чланке из Милетићева пера, затим доносила и белешке из Панчева и јужног Баната, те је стално припремала доводе и обавештавала изборнике. Панчево је походно и сам вођа народњака, Панчевци су Милетићу приредили први

тријумфални дочек и бакљаду, као што то описује Пупин у својој аутобиографији (Са пашњака до научењака, стр. 21 и 22).

На великој изборничкој конференцији народњака у Панчеву истакнут је за посланичког кандидата Полит, који је још из раније као посланик на загребачком сабору, те својим учествовањем на путу свесловенских родољуба по Русији а и као одличан говорник и публициста био један од истакнутијих народњака. Мађарска владина, либерална или делкова странка пак била је истакла за кандидата Александра Стојачковића, такођер угледног и честитог Србина, који је уз то био и високи чиновник државни. Према свима предзнацима могло се предвидети да ће изборна борба бити тешка и Полит се кандидатуре примио, јер сматраше да мора „испунити дужност“ коју му беше наложио збор од неколико хиљада граничара.

Изборна агитација протекла је уз многе и разне несправности, пасивна и махинације према народњацима са стране општинских, среских и жупанских власти. Ако није користило обећање, онда се прибегло застрашивању. Велики број агитатора народне странке био је позатваран, а није мало било таквих на које се покушало претњама утицати и одвраћати од Милетићевих народњака.

Избор је био заказан за 28 децембар 1873 године. Полит је у друштву тада шајкашког посланика дра Лазе Костића још други дан Божића дошао у свој изборни срез, обишао неколико већих општина и преко Перлеза и Црепаје праћен огромним бројем својих бирача први дан Божића стигао у Панчево. Био је то прави тријумфални дефиле народњака: хиљадама Срба изборника

слегло се из свих општина изборног среза, у Панчево су народњаци улазили у поворкама под српским заставама и то на стотине и стотине кола украшених српским ћилимима, напред су свугде ишли бандеријум коњаника на челу поворке а група „девет Југовића“ била је као пратња око самога народњачког кандидата.

Оволики одзив Срба бирача застрашио је владиновце, те је одлучено да се избор Политов има по сваку цену осујетити. Прибегло се стога разним смицалицама, када се већ несрпском мањином и оним незнатним бројем српских присталица мађарске либералне владине странке није могао изгласати мандат владиновцу Стојачковићу.

Срби граничари народњаци заузели су место и сместили се били на огромном панчевачком тргу пред општинском кућом. И ако је међу народњачким изборницима владао примеран ред уза сво огромно одушевљење, ипак је доведена војска и то више чета пешадије, коњице па и чак артилерија са неколико топова, те је са обе стране трга начињен био кордон војника. Овај маневар и трик владиноваца имало је утиска само на врло мален број немачких бирача из две општине; с почетка су они немачки бирачи заједно држали са Србима граничарима народњацима, но застрашени од оваких војних мера, они су у току избора прешли у владиновачки табор. Исто је тако и врло незнатан број од румунских бирача застрашен отпао од српских народњака.

Владини органи и владиновачки агитатори и кортеши покушавали су и на самом биралишту да обећањима, мићењем и претњама унесу пометњу и ослабе народњачке редове, али су мало успеха имали. Тада се приступило другој методи, саботирању самог изборног такта: гласање је хотимично одуговлачено, повереници владиновачког кандидата стално су улагали приговоре и провоцирали дебате о личним питањима, народњачким бирачима није саопштено којим ће редом општине гласати,

на гласање су прво припуштене биле општине са несрпским и владиновачким бирачима а и само претседништво изборне комисије толико је споро руководило и одуговлачило гласање да је изборни акт трајао равно пет дана и четири ноћи.

Намера владиних органа и присталица била је јасна и очигледна: хтело се преморити народњачке бираче да би напустили биралиште и одустали од гласања. Но и ова очекивања владиноваца се не испунише; граничари као један човек остадоше на своме месту и стрпљиво поднесше сва изазивања и незаконитости својих противника. Није их могла поколебати ни страховита децембарска зимска хладноћа и они на цичи зими јуначки издржаше све то време под ведрим небом.

Панчевачка главна пијаца изгледаше тада као какав логор. Паљене су велике ватре да би се бирачи мало угрејали; родољубиви Панчевци народњаци доносили су дрва, животне намирнице и друге потребитине а панчевачке родољубиве Српкиње кувале су граничарима јело. Победа народњачког кандидата сматрала се као питање народне части и Срби граничари су били решени да поднесу сваку жртву за одбрану народне части.

Пет дан избора када владин кандидат више није имао бирача а од народњака још хиљадама беше који нису гласали, тада се потпредседник изборног одбора изненада начини болесним и претседник изјави да је од прекомерног рада толико изнемогао те не може даље водити избор. На брзојаван упит шта да се ради као и на молбу да се изашље нова изборна комисија, ни од владе из Пеште ни од жупаније из Бечкерека није стизао никакав одговор. Председник изборне комисије стога пети дан избора а четврте ноћи доцкан после поноћи изненада, самовласно и незаконито прекине гласање и обустави цео изборни акт. Полит је до тога часа био добио 2713 гласова а на Стојачковића је било гласало 2130 бирача.

Овакав поступак којим се искључиво ишло за тим да се осујети избор народњачког кандидата, страшно је огорчио граничаре. Претила је опасност да ће изразе њихова негодовања и огорчења употребити владиновци и мађарски државни органи да изазову инциденте и сукобе. Но и тада се народњачки бирачи показаше још једном као свесни и дисциплиновани родољуби, јер на позив народњачких првака они се мирно и достојанствено разиђоше својим кућама.

Осујећење панчевачког избора силом је огорчило српску народну странку, али је и мађарској влади задао доста бриге. „Застава“ је у неколико својих уводника а из Милетићева пера оштро нападала оваку очиту повреду закона називајући то атаком на мађарску уставност и монголском свирепостију према српским бирачима, грмила је против „српских ирода и изрода“ као и „пештанских дахија“ и изрекла општи презир према српским отпадницима, док је с друге стране опет кликтала од радости и усхићења, што су висока свест и непоколебиво родољубље српских бирача тако достојанствено задивили цео свет.

Мађарска влада пак правдала је поступке својих органа као потребне репресивне мере против терора и нелегалног понашања народњака, па је том приликом заувек забранила истичање и употребу српских застава. Понован избор у Панчеву одржан је 14 (26) марта 1874; забрањене су биле ма какве манифестације и овације. Народњаци граничари су међутим и опет дошли у импозантном броју на биралиште и са 4961 гласом против 3042 гласа дата за Стојачковића сјајно су извојевали победу своје кандидату Политу.

Милетићев избор у Шајкашкој 12 (24) јуна 1881 године такође је редак

ГРАДСКА ШТЕДИОНИЦА У НОВОМ САДУ

Бави се свима банкарским пословима, а нарочито

Прима улошке на штедњу

за које пружа потпуну сигурност, јер за исте и њихово умањење

јамчи град Нови Сад са целом својом имовином.

Од 1. новембра 1929. године отворила је своју

Залагаоницу

која прима све драгоцености и робу у залог.

Штедионица је пустила у промет

касете за штедњу

чиме се пружа могућност, да свако и најсиромашнији постане улагач штедиша

Родитељи, учите своју децу штедњи!

Првокласни кокс за гориво продаје творница плина града Новог Сада уз вољу умерене цене. Упитати телефон бр. 29-71. Кр. Александра ул. 13.

ГРАДСКА ГАРАНЦИЈА

ГРАДСКА ГАРАНЦИЈА

и диван пример јаке националне свести и непоколебивог родољубља наших некадашњих шајкашких српских бирача. Милетић је још од пре својим говорима у парламенту, својом акцијом у народу, писањем у „Застави“ а поготово после познате и сиљом наметнуте „велеиздајничке“ парнице у којој је невин осуђен на пет година, те након три и по године тамновања изашао из вацког казненог завода као народни мученик, па и иначе као народни вођа, толико неприлика био задао мађарској влади, да је ова била решена на сваки начин да осујети његов избор и да му онемогући улазак у пештански сабор.

Родољубиви Срби шајкаши народњаци и ако су добро знали становиште и став мађарске владе према Милетићу, ипак су га истакли за свога посланичког кандидата и спремни били на сваки чин и атак са стране владе, њених органа и присталица.

Предизборна борба протекла је привидно мирно, јер су се владиноначки кандидат, средњи начесник Светислав Николић и његови агитатори углавном служили обећањима и коруптивним сретствима а говорило се уз то и кортешовало и тиме, да Милетићева тврдоглава и непомирљива националистичка опозициона политика само шкоди угарским Србима.

За изборно место био је одређен Тител, камо су морали доћи на гласање бирачи из свих шајкашких општина. Присталицама владиног кандидата биле су припремљене две лађе да их Дунавом и Тисом пренесу у Тител, где их је уз то чекало и угошћење, а за Милетићеве бираче пак било је спремљено нечувено изненађење. Кад нису помогла обећања и претње, прибегло се смицалицама, само да што мање Милетићевих бирача дође на гласање. Шајкашка је међутим била спремна да народном трибуњу извојује достојну победу.

Ноћу дакле, још пре зоре на дан избора кренуше се колима силни бирачи из целе Шајкашке. И шајкашким ритовима било је тада још много излива и рукаваца Дунава и Тисе, те је само на одређеним местима било погодних путева за Тител, те се и Милетићев бирачи стога упутеше преко Вилова и Мошорина за изборно место. Но владиноцима је било стало до тога, да им спрече пут, те тако код Вилова сиљом поквариле скелу да не може милетићевце превозити преко ритског излива, а код Мошорина наместиле чак жандармерију и војску да не пуштају прелаз преко Мутњаче.

Јаша Томић

Шајкаши се међутим не дадоше збуњити. Заобилазним путевима, препливавши Мутњачу, газели по баруштинама и провлачећи се кроз сам рит, они ипак у знатном броју на време стигоше на биралиште и дадоше свој глас за Милетића, ма да је Тител притиснут био владиним чиновницима, кортешима, полицијом и војском. Избор се завршио сјајном победом Милетића који је добио 1065 гласова према Николићевих 577 гласова.

Овако држање шајкашких српских бирача донело је не само задовољству неправедно гоњеном народном праву, него је уједино спасло и част српском народу. У питању је при овом избору било да се покаже и мађарској влади а и целој свету, да наш народ хоће и уме, ма и по цену највећих жртава, да цени и награди своје националне борце и вође, и да бирајући овако демонстративно Милетића за посланика, одобрава његово политичко држање као и политички правац српске опозиционе странке у пештанском

сабору, а осуђује и одбацује политику оних који су у крилу мађарске владине странке налазили себи места.

Нема сумње да се у опозиционом ставу према мађарској влади ни тада а ни доцније стварних и практичних користи по српски живаљ у Угарској није могло добити ни имати, али је истина и то, да ни лојално и гвернементално држање Срба посланика чланова мађарских владиних странаца осим личних и појединачних погодности и користи, за угарске Србе као народну целину никакве предности није имало. Свака мађарска влада имала је с обзиром на угарске народности само један и потпуно исти програм и циљ: потискивати и однарођивати све немађарске елементе свим могућим сретствима и начелима, како би се становништво Угарске што више и што брже асимилирало и помађарило, те да Угарска постане и остане само држава Мађара.

Милетић и Полит, као и сви остали наши националисти у некадашњој Угарској били су свесни тога, шта значи и

каква је опасност по наш национални станак асимилаторска и мађаризаторска политика мађарских влада и режима. Они су баш тога ради и пошли путем непомирљивог опозиционарства, ка који вазда подржавали будну националну свест и отпорну снагу нашег народа. За мађарски режим та наша национална свест и отпор имали су да знае: „Ту смо и не дамо се“, а за насметство и велики свет: „Под Мађаром не можемо, те стога тражимо национално ослобођење и уједињење.“

Дађаји и доцнији развитак наше политичке и народне историје дали су потпуно заправо Милетићу и његовом колу да Милетић и његови другови ништа друго учинили нису и да немају другу заслугу за наш народ по само то „д су после једне епохе изнемоглости клонулости и равнодушности због успеха 1848/49 године и неостварности нада у Српску Војводину поновоздигли народни дух и ојачали у наци народу поверење у себе самога иу своју лепшу будућност, већ само тим је обезбедило трајно признање вечиту народну захвалност.

Више од пола столећа је прошло од оних дођаја и када их данас посматрамо и ценимо њихов значај, морамо тим више одати признање и захвалност свим онима који су својим животом и радом припремили прилике и предуслов за коначно наше народно ослобођење и уједињење. Јер да наш народ у нашој Угарској није имао плејаду родољуба, националних бораца и првака ао што су били Милетић и Полит, а многи други, и да није своју народну историју испреплетало и догађајима као што су били избор Политов у Панчеву 1873 и избор Милетићев у Тителу 1878 године, ко зна како би наш народу овим крајевима дочекао Светски рат и коначно решење нашег националног питања. Широка сретска јавност бил је стакла слику о унутарњем стању угарске и о судбини немамађарских народа у њој добрим делом баш из догађаја као што су ова два избора, по којима се међународно јавно миљење знати заинтересовало и за национално стадање и патње нашег народа у бившој Војводини, те је питање некадашњих угарских народности заједно са питањем нашега народа на мировној конференцији после Светског рата добило так повољно решење. Због тога и обновимо успомену на ове догађаје.

Т. М-р.

13. јануара 1931

Еlegantно одело имаћете само онда, ако материјал купите код фирме

Приспели су нам париски и бечки помодни новитети и то:

БАЛ ТРГОВАЦА У „СЛОБОДИ“

вечерње одело обавезно!

ЈАКОВЉЕВИЋ И КЕСЛЕР

НОВИ САД, КРАЉА АЛЕКСАНДРА УЛИЦА БРОЈ 10

ЧИПКЕ у свима бојама, БРОКАТ, трапстарент, креп-ромен, креп-марокен, креп-сатен и креп-жоржит.

Осим тога у великом избору енглески штофови за франк и смокинодело

Из земље великих мученика

Италија и њезине нечовечне мере против наших сународника

У Италији и на њезину тлу живи онај појас људи, где се од памтивека дешавале гровоте и зверства човека према човеку. Треба само мало заћи по Риму, Млечима и др. и свугде ће се наћи трагови и споменици гадног и страшног мрцварења не само појединачно него често великих група бедног народа и мученика. Многи римски цареви постигли су у том рекорд као највећи крволоци у светској историји. Калигула, Нерон и др. спомињаће се „до скончанија вјека“ као страшила у људском облику, гори од сваке дивље звери.

У тој зони људског живља дешавају се, ево, и сад гровоте и ужаси зверског гоњења и мучења, така да би се могао постидети и онај стари дивљи свет и самога Нерона, који је и своје великом учитељу Сенеки, једноме од највећих умова и филозофа у историји светског развитка, толико живот загорчао да је морао самоубијство извршити. Све се то сад дешава у овом најновијем лажљивом свету кад се са речима лицемерски размеће о слободи мисли, људској правди, култури и другим лажним шимерама а на делу се спроводе гадости и нискости најниже врсте.

У Италији је све оно што се ради и збива везано данас за познато име *Мусолини*. Па и све ово што ћемо навести у овом чланку везано је за то име, а тако исто и одговорност за сва та недостојна гоњења људи, недужних и невиних, који су завста само зато криви што су живи.

Из низа Голгота, којима су изложени наши бедни сународници у Италији, навешћемо овде само неке, а и то ће бити потпун доказ да се усред данашњег лажно културног људског друштва дешавају и смеју дешавати така зверства, која чине гадне мрље срама и за Друштво Народа и за цело Човечанство, сад и докле га устраје.

И зар нема уха да чује јаде нове раје, зар нема ока да види нове тираније и зар нема никога да стане на пут новим крволоцима?

Тужна и бедна Истра вапије у последњем ропцу за помоћ, али њена „суза нема родитеља“. Ту треба да се подигне цео свет — јачи да штити слабије, а ми све и кад бисмо хтели, у данашњем времену, до бољих прилика, нисмо ти јачи. То и она браћа знају, па разумеју и осећају бар ту утеху, да смо ми сви онда бар оно што каже Његуш: „да пожали ка' да би помога“.

Навешћемо овде нека факта из тужне земље Италије, па нека она говоре.

Данашња Италија је земља полиције и жандарма. Буџет полиције је 4 пута већи него на пр. у Француској. То је главни стуб Мусолинијеве управе. Свакога ко је само мало „сумњив“ интернирају. Пресуда гласи: тај показује „склоност“ да чини што против „реда“ и одмах се интернира. Ова казна

може да траје од 1—5 година дана и има је више врста: не сме ићи на јавна места, дневно се мора више пута јављати властима и т. д. Ако се о ово огрешу, бива кажњен затвором од 3—12 месеца дана. Јача казна је изгнанство.

Интернирање напросто зависи само од људи полиције: „опасан је по фашизам“ или „против народа је“. Једног је тако заповедник полиције отерао у изгнанство, где је умро, да би могао узети његову имућну жену.

Југословена студента Туту интернирали су што је деци у свом месту разделио неколико буквара, а столара Турка што је искао од град. начелника да му плати намештај, купљен од њега.

Најгрознији је пут у интернацију — гори од Сибирије. Изгнанике на тај пут воде везане и то од града до града где купе нове жртве. Тако везане воде их кроз улице за — пример! Изгнанике воде на острва. На острву Липари има осамстотина изгнаника. Свугде има и више Југословена. Многе изгнанике су и породице допратиле па тамо са њима живе. Станују у мрачним, влажним и плесивим тамницама. дању смеју да иду по простору $\frac{1}{2}$ км², али чим га пређу, стража пуца на њих.

На острву Понзи стање изгнаника прелази сваку меру. Редари стално провоцирају изгнанике па онда их ужасно казне. Један изгнаник због мучења шутио је самога капетана. Мучили су га после у толикој мери да је умро. Недавно је на Понзи избила побуна. Узрок побуни био је овај: Једног изгнаника истукли су због тога што се посвађао са женом у кантини. На његову вику остали притрче и разоружају стражаре и спасу га. Дође војска и угуши побуну а побуњенике осуди суд на робију од више година дана.

Стража ноћу и по више пута дође у спаваће собе и ставља изгнанике у глиду. На више места стоје вешала намештена ради терора.

Ако се ко не јави редару по фашистички, добије месец дана затвора. Сваки добива дневно само по 5 лира на издржавање, што је просјачка свота, а од својих не сме новце примати. Четири Југословена писали су жалбу због таквог поступања и осуђени су на по 3—3 месеца због тога. Остали Југословени кад су за ово дознали, одбили су примање по 5 лира и почели су штрајк глађу.

Штрајкаче редари бију, али штрајк још траје и на супрот редарског насиља.

Има ли кога у културном свету да учини крај овим нечовечностима?..

Фигаро.

Најјефтиније и укусно врши урамљивање слика специјална радња ЈУЛИУС МАРТИНКО, Нови Сад, Милетићева ул. 8.

СМИРАЈИ.

*Ништа нам данас не ремети радост дана што промину.
Ништа нам данас не односи покој ноћи што долази —
Јер сад смо сами, срце моје, сами на својој пустој стази —
Јер нас не пеку више ране, ниш' снови беже у даљину...*

*Ништа нам данас не доноси бол, стрепању, искушење.
Ништа нам данас не скрнави светињу смрти прошле среће —
Јер сад смо сами, срце моје, сами са ћушњом што нас среће —
Јер нас не тичу више мене облака, ниши блеска мрење...*

Вељко Лаћарац

*Заносно свира виолина; дивно је осветљена сала,
Много нас има, а моја душа сама.
И док ми поглед луца од господе до дама
Одједном угледах два ока плава.
Ко је он? Шта неуклони поглед свој? Шта хоће овде?
Да ли је дошао да ми узме срце,
А затим као да ништа није оде.
И док бурно свира плаховити валс,
Један господин поклони се и рече:
„Молим Вас“!
А ја се пренух, изгубих плаве очи,
Благо се насмеших и у вале се сточих.
И играх после три године дана
А у души ми насташа тама.
Од једном застадох потражих два ока плава
Али њега не беше и ја видех да је празна сала.
Шта хоћу ја овде? питах се у чуду!
А неки господин приђе и пружи ми
Пролетњу ружу.
И тек што је узех, и хтедох помиришати;
Један мали трн убоде ми прст.
Потече крв, крв из срца,
А душа за два плава ока зајеца.
Заносно свира виолина у ноћи,
Ја поћох да тражим плаве очи.*

Са чајанке Месног Одбора Црвеног Крста

Новосадско друштво Црвеног Крста, на својој другој сезонској чајанци, коју је одржало у недељу 28. прошлога месеца у просторији хотела „Слободе“ изненадило је публику са једним пријатним и уметничким програмом. Друштво је ангажовало београдског оперетског певача г. Рудолфа Ертла, који је уз клавирску пратњу гђе Милице дра Моча наше познате уметнице пијанисткиње, певао поједине арије из Пикове Даме, Чаробне Фруле, Фауста и Бала под маскама. Избор у погледу програма, није могао бити спретније одабран. Многобројна присутна публика дала је видног доказа, да воли и цени праве уметнике у њиховој средини, да стварно ужива и учествује духовно у њиховим уметничким манифестацијама. Г. Рудолф Ертл је певач са својим гласом, кристално извајаним баритоном, који одмах и непосредно осваја слушаоце, и доводи их у расположење које се памти и носи као дуг утисак који се не заборавља. Он школовано пева, са једном стеченом репутацијом уметника, коју је осигурала трајно место на пољу његова уметничка делања. Клавирска пратња беше веома добра! Поред интерпретације г. Ертла она је бриљирала и допуњавала свој прави смисао, што долази до израза као ефекат своје врсте. Уметници су били после сваке тачке топло акламирани од присутних.

Као другу тачку, изводила су деца школе Штросмајерове из Петроварадина, соколске вежбе са песмом, на допадање. Наше је мишљење, да та друга тачка није у опште требала доћи на програм, после оне прве одлично постављене. Мислимо ради општега утиска који се повео са чајанке. Иста би тачка била пласирана којом другом приликом и уз програм кудикамо мањег стила од овога.

Изврш. бр. 692/3-1930

Дражбени оглас

Потписани судски извршилац на основу §-а 102 зак. чл. из 1881 год. објављује, да ће се ради намирнења тражбине и прип. на јавној дражби продати покретнине овршеника пописане у пленибеном записнику Гл. бр. 11007/1930 и то: диван, писаћи сто, фотеља дрвена, мекиње, брашно и жито: процењене на 32240 дин. обављеном оврхом у корист оврховодитеља, како следи: Браће Селеш из Сомбора заст. Др. Брук Јосиф адвокат у Сомбору ради 9257 дин. главнице и п. п.

Дражба ће се одржати дана 24 јануара 1931 у 10 сати пре подне у Кулпину у млину овршеника.

Купац је дужан у смислу §§-а 107 и 108 зак. чл. 60 из 1881 године купљени предмет одмах исплатити и преузети.

Нови Сад, 20 децембра 1930

ЈОВАН Б. СТАНКОВИЋ
судски извршитељ

ИГРА РЕЧИ

Мало шаљиве збљџе на Божић.
Играчке из Африке — Реалци
— Надриреалци — Грешна
слова — Божић

Све данас игра. Играју људи и бабе, момци и девојке и деца. Играју мајмуни, мишеви и буве. Па што не би и речи играле.

Кажу, да се помодне игре танго, фокстрот и чарлстон хоће да губе. Али ја у то не верујем. Видим само то, да оне попуштају од своје укочености, па се играју час правим, час кривим линијама, час стрмоглав, онако као у жаркој Африци. Зато оне нису изгубиле игру ни своја лепа имена. Зато оне опет имају за собом све играче и играчице. Да је само за собом, могле би кадгод заостати и једанпут изостати, али оне их имају у себи, са собом и у свима собама.

У најновије игре спадају у првом реду игре речима наших нових и најмодернијих књижевника, надреалиста. Али није то код њих само игра речима, него и игра стила, игра смисла, игра књиге и игра памети. Играју се речима као деца лоптом и тако их испрескачу, да не знам управо шта је право, а шта криво; шта здраво, а шта болесно. Видим их час као неке заговетке, час као неке питалице, али их никако не умем да одгоненем. И онда се питам, уме ли их барем њихови надреалски другови одгоненути, и уме ли их сам писац одгоненути, или има ли кога на глобусу, да их одгонене? На овако питање нико вам се не јавља. Значи, одгонетка виси негде на чардаку ни на небу ни на земљи и чека сигурно каквог надчовека да се успне и да је свуче доле. А дотле ми обични двоношци под небеском капом будимо стрпеливи! А што су им стихови, права реална творевина стиходељаца! У њих је угурана читава поетика и естетика, стрмоглавце, тако фино и јефтино, тако високоучено и свакообразно, да ти се образи зажаре, срце лупа хоће да искочи, а памет тумара по глави, док не запне, да ништа не мисли, као у неког директора кад пије пива. Почешће ти и желудац штрећне и мораш да се распашеш. Ко не верује, да је ово све овако, нека отвори њихове листове и понеки број С. К. Г. и увериће се реално и надреално на својој сопственој кожи.

Но нико није такав очигледан мајстор у игри речима, као што су мајстори наше штамарије. Није шегра добро растурио слова или исклизне слагачу једно словце, и то једно словце начини бруку. Донећу их неколико. Јер много не смем, да нам се не расрде наши вредни слагачи.

На пример:

У нашега домина је обично питање. (Исправак: питање).
Није за Розу сено, а овамо се зна да је попашна. (Исправак: за козу).

Бољшевици давно већ штуцају на туђа врата. (Исправак: куцају).

Теби је Марта давно већ окренула леђа. (Исправак: карта).

Моју су пуницу на кланици оперирали. (Исправак: на кланици).

Како да ти слажем, кад се ми не слажемо. (Исправак: да ти кажем).

Кајзерова мука дрхтаће до роба. (Исправак: Кајзерова рука дрмаће до гроба).

Вредна домаћица набаца у пећ пуно вампира. (Исправак: кромпира)

Спрема се цели Нови пад, да дочека нову родбину. (Исправак: Нови Сад — Нову годину) Итд. итд.

Игра речи не да ни Божићу сира*

Честит вам Борић! (Но докле ће нас гонити та грешка у штамарији, што рекао пок. деда Платон. Ваљда је ред, да се барем честитка сложи без грешке).

Честим вам Божић!
Нови Сад. Р. Н.

* Штампарска грешка. Исправите: мира. Сл.

У снежну ноћ...

У снежну ноћ снови побеле као далеки, незнани пути...
Очи су мртве, скрхане стреле —
У њима смирење ћути...
У снежну ноћ лепота бдије:
тако је драго бити сам —
у срцу мир је; патња свије...

У снежну ноћ, уз сећања плам...
Велко Лаћарац.

КЊИЖЕВНОСТ

„Дулкамара“, успомена из апотекарског живота. Мг Влада Југовић, апотекар, намерава издати, под горњим насловом, успомене из свога скоро 40-годишњег фармацеутошког и исто толиког новинарског и књижевног рада, те позива своје колеге и пријатеље да преплатом омогуће излазак ове књиге, која заслужује пажњу тим пре што збирке оваке врсте у нашој књижевности, чини нам се и нема. Књига би изнела најмање 10 штампаних табака, са сликом аутора, илустровано од одличног загребачког карикатуристе Г. Славка Вереша, елегантно увезано, по цени од дин. 100, и друго, обично издање, броширано, по дин. 50.

„Дулкамара“ има да буде посвећена југословенским апотекарцима а њен чист приход намењен је фонду за апотекарску сирочад и удовице. Излазак књиге биће омогућен само ако се јави довољан број претплатника.

Г. Југовић, чији алтруистички књижевни потхват топло препоручујемо да се помогне, јављао се у књижевности већ у више махова, са успехом. Тако су му познате збирке: „Увенуло лишће“, 1896, у Петрињи „Слике из живота“ 1898, у Загребу, „Сјени“ у Мостару, „Цртежи“, 1902, у Новом Саду, а први његов превод 1891, у загребачком „Бршљану“.

Претплате ваља слати на аутора у Загреб, Бошковићева, 8.

Новосадске вести.

Уредништво и Администрација „Новог Сада“ желе свима пријатељима, читаоцима и огласивачима сретне Божићне празнике.

— Свечана забава. Активни и резервни официри новосадског гарнизона приређују на дан 9 јануара 1931 године свечану забаву у част рођендана Њеног Величанства Краљице Марије у просторијама Официрског дома. На ову забаву имају права само позвани. Одело: за даме балско, за господу фрак (изузетно смокинг), за г. г. офицере: за активне свечано ван строја, а за резервне свечано за строј. Долазак најдаље до 21.30 часова. За време игре преузимање дама није дозвољено.

— Скупштина новосадских спортских клубова. У недељу, 11 о. м. у 9 и по часова пре подне одржаће се у ресторану Њујорк годишња скупштина новосадског првака С. К. Војводине. — Раднички С. К. одржаће своју главу годишњу скупштину 18 о. м. у 9 часова пре подне на свом игралишту.

— Избор Мис Нови Сад. Коло српских сестара у Новом Саду приређује 18 о. м. чајанку, на којој ће бити извршен избор најлепше Новосађанке. У жири за избор прве лепотице ућиће десетак књижевника, уметника и новинара из Београда и Новог Сада. Разумљиво је да за овај избор код новосадских лепотица влада необично интересовање, јер се по женској психи — свака госпођица осећа позваном да буде у најмању руку мис Југославија. Јануара прошле године била је за мис Нови Сад изабрана г-ца Вера, ћерка начелника Банске управе г. др. Лазе Марковића. У граду влада велико интересовање којој ће од многобројних лепих госпођица ове године фортуна бити наклоњена.

* Сретне Божићне празнике желим свима својим пријатељима, познаницима и гостима. Јоца Милошевић, Нови Сад. Власник бифеа „БАНОВИНА“.

* Драгоценост је сваком лепота и здравље, а да би то постигли, потребно је да употребљавате стално припознати „МИЛА КРЕМ“, који Вам чува стално младеначку свежину, чар и лепоту. — Здравље и бисер беле зубе очуваћете једино са сталном употребом „МИЛА ПАСТОМ“ која даје веома угодан мирис устима и негује десне. Дрогерија Хигија Коста Живојновић, Нови Сад. Зграда Матице Српске.

* РОГАШКА СЛАТИНА. — Као неопходно потребно дијетичко столно пиће које веома угодно делује на пробаву препоручује Вам се чувено врело ТЕМПЕЛ. Мешано са вином и воћним соковима даје Вам изврсна освежавајућа пића. Тражите је у свакој радњи.

* АКО ЖЕЛИТЕ свој новац корисно утрошити онда код купње БОНБОНА, ЧОКОЛАДЕ и КЕКСА затражите марку ШМИДТ. За мали новац добијате најбоље и најјефтиније производе творнице:

Viktor Schmidt & Soehne Wien.

Изврш. бр. 680/1930.

Објава о јавној дражби

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102 зак. чл. 60 из 1881 објављује, да ће се услед решења среског суда у Новом Саду донесеног под бројем 14239/29 у корист тражиоца извршења Емануел Хес из Прага (кога заступа Др. Циприс) против извршеника из Н. Сада за наплату 8772 дин. главнице и прип. на јавној дражби продати ниже наведене покретне ствари, пописане у записнику о пленидби под бр. Гн. 12708/930 и процењене на динара 49200, разне машинерије и канцеларијског намештаја.

Јавна ће се дражба одржати на дан 12 јануара 1931 у 11 сати пре подне у Н. Саду на Лиману.

Нови Сад, 9 децембра 1930.

Стојан Војновић
судски извршитељ

Изврш. бр. 1357/1930.

Објава о јавној дражби

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102 зак. чл. 60 из 1881 објављује, да ће услед решења среског суда у Новом Саду донесеног под бр. 5127/930 у корист тражиоца извршења Брандајс Самуило из Б. П. Села (кога заступа Др. Вермеш Имре) против извршеника из Турције за наплату 740 дин. главнице и прип. на јавној дражби продати ниже наведене покретне ствари, пописане у записнику о пленидби под бр. Гн — и процењене на динара 21500, један трактор и 10 метери жита.

Јавна ће се дражба одржати на дан 17 јануара 1931 у 3 сата по подне Турцији у стану овршеника.

Ст. Бечеј, 8 децембра 1930.

Крстоношић Маринко
кр. судски извршитељ.

Отворио сам моју новоуређену

ТРГОВИНУ ЛУСТЕРА

Сензација! Лустери светских марака!

ГЕЛБ, Футошки пут бр. 9.

Свеле успомене

ТАЊА

У малом селу на обали * * * завлада једног дана велико узбуђење доласком једне лепе г-це ва-рошанке. За њих беше изненађење и чудили су се шта је она нашла код њих тако привлачно и зашто је оставила град и на селу, овако малом селу, проводи лето. Међутим, она је мислила да ће јој овде бити врло пријатно, јер ће моћи у овој мирној, немој, али лепој природи исповедити сав свој бол.

Као и сваког дана седе поред врта засађеног цветићима дан и ноћ. Недалеко од ње зова се расцветала и опојно шири помало горак мирис. Сунце расипа топле зраке и благо јој греје руке које она чежњиво пружа као да би хтела да неког себи привуче. У даљи се чује тугава кола. Тања слабо задрхти. Данас је она очекивала своју пријатељицу. Овде на селу после четири године она ће се са-стати и Тања ће њој својој вели-ликој пријатељици у овој немој природи открити своје напукло ср-це. Растале су се пре четири године када је она Тања, ведро, поносна, и са много поуздања у себе испра-тила Дарју у Беч да студира меди-цину. Растале су се а ниједна од њих није заплакала јер већина при-јатељства није дала. Писале су јед-на другој; а после то је престало, јер је писање много времена од-узимало.

Тања све то мађијском брзином прелеће у свести док од једном ка-пија се отвара...

Кола стадоше... а Дарја хитро слази и баца се у наручје Тањи ко-ја дрхти и бледи незнајући шта се збива...

Касније ено их под зовом при-пијене једна уз другу причају. За Бога Тања ти си се променула ре-ци шта је? Дарја, Дарја, у позну јесен сам га познала. Ваздухом се провлачила свила а свело лишће је болно шаптало свемоћној љуба-ви, касније био је поред мене и ја сам мислила да сам срећна, јер ни-

сам знала да срећа не постоји. А он је жудно својим очима упијао мој поглед и одузимао ми полако живот. Гледајући његове плаве очи чинило ми се да сам на мору и да пловим негде у бескрај тражећи о-сећање огромно и смирено, осећање, које се може назвати савршено. Али вај! када ми љубав беше на врхунцу дигла се изнад врхунца и изгубила у осећању божанске ми-стерије. Ћутање, енглеско ћутање, водило је њега у хармонију истине и лепоте. Бескрајна патња ме је препородила и увела у ново ста-ње. Верујем у Бога, јер ми је по-требно. И волим Дарја, живот во-лим, јер ми је у њему. Разумела сам своје стање, значи изједначила сам се са истином. Једино божан-ство од којег не треба Дарја, окре-нути главу јесте: истина. Истина је награда па макар била и груба. Видела сам у соби ону напуклу ва-зу са свелим листићима дани-ноћа. Ја сам слична њој, а то све волим, јер има моћи да ме потсећа на плаве очи. Он је сада далеко од мене... али је касно. Ја још увек видим његов моћан поглед и вечито чекам дан нашег сусрета, који ох Дарја, никада неће бити. Ох Дарја, то је истина, истина или се можда може назвати другим именом?

Мрак је, појимо унутра. Слушај, труди се да заборавиш све ово, јер то су само илузије моје мла-дости и помисли да срце није ство-рено ради апстрактне среће. Ти то знаш дабоме и ја знам сада али пре нисам знала.

Те ноћи чуо се очајан крик. Та-ња је умрла... Али не, она је жи-ва... Свако вече је виђам на обали где испраћа залазак сунца јер је уверена, да и он гледа у то бо-жанство живота. А потом тиха, сми-рена, закићена цветићем дани-ноћа одлази и спрема се да отпутује.

Једнога дана она је заиста оти-шла... И сада где си Тања? Где?

Збра Петровић.

Муке паклене

Народна пословица вели: „Дуг је зао друг.“ Али та народна пословица, за мене, који сам тако рећи и рођен на вересију, нашао је најпотпунију до-кументованост те народне изреке.

Дакле, као што рекох, ја који сам рођен на вересију и не памтим да сам икада у животу био без дугова, од-носно, тих злих другова.

Са тим злим друговима петљао сам и петљао, како сам знао и могао, али у последње време, ти зли другови просто ми се испеше на врх главе па никуд маћи испред њих.

Тако на пример, први и најглав-нији зао друг ми је мој кућевласник, коме сам, узгред буди речено, дужан само три месеца кирије. Свако јутро, још у шест часова, нађе се у дворшту неким послом, само да би се могао су-кобити самном и да ме упита, не за ју-начко здравље већ — зна се — када ћу му кирију платити. Када га спазим ја сав претрнем и одмах сам на чисто, да ћу тога дана бити хуђе среће.

Разуме се, ја као поштен човек, не могу да га гледам да очајава, већ утехе ради, потужим му се на кризу и тешим га, да ће све то боље бити и да ћу му, ја првом приликом кирију платити; али из његових округлих очију, читам, када ме промери од главе до пете, да у

мени он само види своју кризу и да сам му сав зелен пред очима.

Једнога јутра чим сам очи отворио и устао да се умијем у дворшту видим кућевласника. Одмах сам знао да ћу бити читавог дана хуђе среће. Када сам пошао од куће, разуме се, после обилатног утешљивог разговора са кућевласником изиђох на улицу љут. Ни двадесет корачаји нисам одмакао од куће, као из земље створи се предам-ном млекарица:

— Баш добро да вас видим — уместо добро јутро поздравим ме.

Гром и пакао! Овој не вреди гово-рити о кризи. Она као и свака млека-рица, зна само да тражи своје. Да ме не би на улици срамотила, нађох неки изговор само да је се отресем.

Још нисам дошао к' себи од узбуђе-ња, на десет метара спазих агента јед-не фирме, којој дугујем за одело, по-дигох јаку од капута и пређох на дру-гу страну. Сретном сам прошао, с тога што ме ваљда није приметно. Још ми је у глави врло и таман да скренем у споредну улицу иза самог угла су-дарим се са једном особом.

До ђавола!... Нађох се очи у очи са шпецерајистом — опет са злим другом, који се упутно мојој кући.

— Баш добро, — рече зли друг — да не морам вашој кући.

Код овога су разлози мога оправ-дања слабо палили, јер се и он сам већ дуже времена налази у кризи; па сам морао просто да исцрпим сад правнички дар; па ипак на крају кра-јева ради моје утехе запретио ми је да ће ме тужити.

Био сам као ван себе. Читаво пре подне мотрио сам лево и десно да из-бегнем сусрет са злим друговима, али као за пакост сва моја предострожност није помогла; јер сам се сукобио још и са пекаром, три бирташа, са два жи-ранта на бившим мојим меницама, ко-је су силом околности прешле у њихо-ву својину; и можете мислити, колико сам мука имао са сваком од њих, прав-

дајући своје проштење позивајући се на општу кризу; најзад мртав уморан стигох кући и легах у кревет као у грозници заспах тврдим снам; тако да сам се тек сутра ујутру пробудио.

Ту сам ноћ сањао све могуће и немогуће зле другове, како играју око мене.

Рано ујутру газда ми баш због кри-зе отказао стан, а око девет часова судски достављач ми је уручио девет тужби од девет злих другова.

Како ћу се извући од ових зли дру-гова, не знам — али у будуће чуваћу се другова као зле таште и љубоморне жене.

О срећи

По једној причи из давнина, по-шла срећа у свет. На путу своје прво закупа на вратима богаташа. Овај, у страху да неко од њега не тражи помоћ, забрави их, не пу-стивши је унутра. Срећа се упути даље и наиђе на кућу пуког сиро-маха. Преплашен, у беди и нево-љи, и овај се затвори — да од своје сиротиње не би морао окр-њити другоме. Срећа продужи пут. Закуцавши на вратима треће куће, ова се широм отворе. Пред њима се појави лудак са осмехом на лицу. Угледавши срећу, он рашири руке, пригрили је и прими у свој дом. Отуда она изрека, да луд има сре-ће...

О срећи говоре сви људи, за њоме уздишу милиони. Да ли она постоји? И шта је то срећа?

Свако од нас тежи за срећом. Срећа је главни циљ живота свих људи. Људи желе по сваку цену да буду срећни.

Али — шта је управо срећа? У чему се она састоји?

Једни је траже у богатству, сла-ви, достојанству; други у разним задовољствима, која живот може да пружи. Неки је траже у љубави према ближњем, у науци, уметно-сти. Траже је у образовању, у раду тражи своју срећу и на свој начин, али их је врло мало који је налазе. Свако и разуме срећу на свој на-чин, и нико не сумња у то, да срећа посотоји.

Да, сви људи тврде како среће има, уверавају да она постоји, и да без ње не би нико могао бити срећан. Па ипак, узев у опште, среће нема, она не постоји, и она људима није ни потребна.

Срећа је — илузија. Она је као сан — који исчезне у часу кад се разбудимо; као шум — који нестане чим се освестимо.

Човечји живот састоји се из зби-ра труда и тежње. Тежња која се оствари доноси оно, што људи зо-ву срећом. И тежња која се оства-ри престаје бити тежњом. Тамо где нема тежње, нема ни среће.

Као што виолина само онда од-јекне, када гудало додирне њене жиче, тако постаје и осећање о срећи тек онда, кад воља постане дело. Кад је дело остварено јав-ља се и срећа.

Ако један сиромашак кога бри-ге и патња прате кроз цео живот

добиле главни згодитак на лутрији, вест о добитку изазваће у његовој души срећу над срећама. Он ће, имајући у рукама огромног новца показати целом свету како се про-води срећан живот. Али већ после кратког времена осећање среће ис-чезнуће неосетно, и нови богаташ престаће бити срећан; почеће по-ново да се носи бригама и нево-љама.

Праву срећу не треба никада тра-жити, него је само схватити, осе-тити и у себи носити. Она не по-стоји у добитку на класној лутрији, на случајевима разне врсте, него у здравом раду, у смелом покушају, у одлучном делању за остварењем тежње и у чврстој вољи за изво-ђењем одлучнога.

Свака тежња која се оствари, смањује збир задатака у животу. А њих има пуно. Само смисао о ле-поти живота носи велико и сјајно име: Срећа!

Душан Шамде

Шта се може

а шта се не може

Тврдило се, па чак и данас тврди се: да од ништа не може бити ишта. А ја тврдим, да може; и то на врло једноставан, прост и лак начин. На речи ништа преву-ците или избришите слово и и од ништа остаје вам ишта. А тако исто речи ишта додајте слово и, па ће-те добити од ишта ништа. Ова иг-ра слова у речи ишта и ништа у суштини својој значи: да може од слепаца преко ноћи постати мили-јонар а од милијонера опет преко ноћи слепац; само први би морао играти на лозу, берзи или да има какву струну или стрица у Амери-ци, а други опет да је сазрео за лудницу.

Тврдило се, па чак и данас твр-ди се: „Силом баба у рај не може“. А ја тврдим да може: Само је предуслов томе, да бабу треба да узме под руку онај, који зна где је рај и да је јединоставно одведе, јер знам да су бабе склонне свако-ме добру. То би у суштини зна-чило: свако се зло да искоренити и од рђава човека направити до-брог, само би то требало добро притегнути и не дати му ни близу рђавоме. Јер рђав човек је као и шуга. И најбољи човек ако се при-ближи рђавоме изгубиће бар не-што од доброте своје.

**Ваш је стан савршен само онда, ако је и зими
угодан, удобан и константне температуре!**

Прима пројектовање и извођење водовода, канализације, парних купатила, централних грејања кога било система, вентилација и уређаја за сушење. — Предрачуне састављам бесплатно и најприправније. Прво-класне референције!

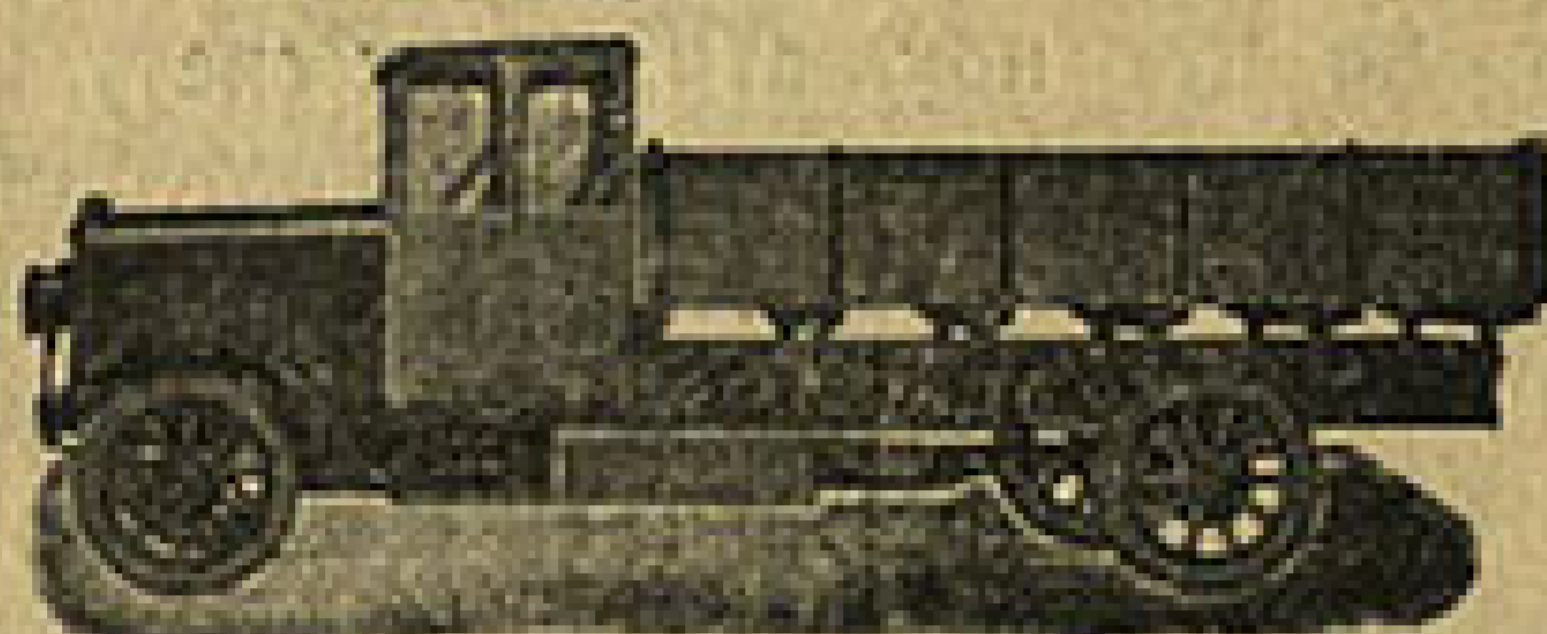
ОСНОВАНО 1903.

ЈОСИФ ШПИРКА
технички предузимач, Нови Сад, Љубљанска 21.

Таким ће га начинити

**NARAG-
CLASSIC**

грејање топлом водом,
које за Вас значи и 60%
уштеде у гориву.

Аутобус каросерије као и комплетне аутобусе од најједноставније до најфиније израде по знатно сниженој цени на стоваришту код ПРВЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ТВОРНИЦЕ КОЛА И АУТОКАРОСЕРИЈА

МАТИЈА РАЈХ И СИН
у НОВОМ САДУ

Основано 1880.

Брзојави: АУТОРАЈХ.

Телефон 25-86.

Телефон 28-11

Телефон 28-11

ДЕЛИКАТЕСА и „БИФЕ“

Шпилер Ленци, Нови Сад, Трг ослобођења 9 и кат. Порта.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР У СВИМА ДЕЛИКАТЕСАМА.**НАЈБОЉЕ МЕСТО ЗА МЕЗЕ.**

Све поручбине прима и преко телефона, и доставља у кућу.

АПОЛО ТОНКИНО

од 7. Јануара

HAROLD LLOYD

у филму

„ПАЗИ ХАРОЛД“

Ако хоћемо добро да се осећамо, онда то можемо постићи само у

ЗИМСКОЈ БАШТИ Хотела „Слободе“

јер је то место породичних састанака.

Тачна послуга, првокласна пића. Свакодневно играња уз суделовање познате капеле Деже Кекења.

У кафани сваке суботе и недеље, после подне од 1/25 концерт.

ЈОСИФ ЈУЛИЈЕ КОН

трговина нирнбершке, галантеријске, кратке и плетене робе на велико

„КОД ПЛАВОГ КОЊА“

Телефон 21-40

Брзојави: „ЈУЛЕС“

Велики избор украса за сале, лампијона, конфета серпентина, балона. Богато стовариште дечјих играчака.

Ђорђе П. Миловановић

ЂУРЧИЈА КОД „ЛИСИЦЕ“

НОВИ САД, Пишићева ул. бр. 25.
У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ

Богато стовариште ђурчијских производа.

Код куповине крзна будите нарочито опрезни јер крзно је ствар поверења.

Имам стално на стоваришту велики избор

ПЕЛЦ МАНТЛОВА

од сваковрсног крзна и уз РАЗНЕ ЦЕНЕ.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ СВАКОВРСНОГ КРЗНА

које продајем на мало и велико а пошто исто добављам директно из Лајпцига, моје цене искључују сваку конкуренцију.

Без књиге нема културе!

Свака наша кућа треба да прикупља кућну библиотеку. Сваку књигу на нашем језику има на стоваришту

Књижара „СЛАВИЈА“ Нови Сад

Пашићева ул. 5.

Телефон 24-95

ЦВЕЈАНОВИЋ И ШУШТРАН

кројачи

НОВИ САД, Лазе Телчког бр 3.

Д-р Лаза Томановић

У Новосадској српској великој гимназији Томановић је био само као осмошколац и матурирао је у њој крајем школске године 1868/9. Ја сам тада био петшколац. Школом сам, дакле, био млађи од њега, само о три године, али годинама, богме о девет година, јер се Томановић родио још 1846, те му је било 23 године, кад је положио испит зрелости. Није чудо, што се већ као абитуријент приказао јавности својим преводом Гверацијева (Francesco Domenico Guerrazzi 1864—1873) романа „L' assedio di Firenze“ - („Опсада Флоренције“), - што га је Гвераци године 1834 написао на острву Елби у изгнанству и издао под псеудонимом Anselmo Gualandini.

Томановић је слушао права у Пешти, као Текелијанац, и у Грацу, где је године 1874 промовисан за доктора права.

У Стражилову се јавио одмах у првом годишту 1885. У 22 броју — дакле док сам још ја био уредник — изашло је у његову препеву шест Петраркиних (Francesco Petrarca 1304—1374), а Савић је у 39 броју донео од њега изворну песму у шест одељака, спевану у поводу болести верне му љубе. Под оба та прилога Томановић је ставио почетно слово свог презимена.

Године 1886 донело је Стражилово, у осмом броју, Томановићеву тугованку у поводу смрти Јована Суботића (1817—1886). Под ту се тугованку потписао иницијалима свог имена и презимена. Осим те тугованке послао је Томановић Стражилову те, 1886, године још три књижевне расправе, све три с пуним својим именом. Прва је, у бројевима 18—21, била расправа „Фра-Андреја Качић према Српству и Хрватству“, написана у смеру, да се испитају мисли и осећања Андреје Качића Милошића (1704—1760) па да се по томе пресуди, може ли се Качић озбиљно сматрати Хрватом или, можда са више права Србином, а уз резултат, да у Качића није било ни трага хрватској самосвести.

Друга Томановићева расправа у Стражилову 1886 била је, у оквиру путописа с натписом „Девети дан“ написана оцена „Балканске царице“ Николе I. Петровића Његоша (1841—1921), а трећа је била „Иронија у Увеоцима“ (мишљени су Змајеви „Булићи увеоци“). Друга је изашла у бројевима 31—36, а трећа у 40 броју.

Стражилово је и године 1887 донело три Томановићева чланка, један о Лукијану Мушичком (1777—1837) о посмртној му педесетгодишњици (у бројевима 28—33), један о рими или слику уопће и у нас напоје (у 35 броју), а један о Циву Франову Гундулићу (1588—1638) уочи тристогодишњици његовог рођења (у бројевима 51 и 52).

Све те прилоге Томановић је послао или без икакве писмене пропратнице или уз две-три речи.

Као што се види Томановић је 1886 и 1887 у Стражилову био врло вредан те је завређивао обзира с моје стране. Стога, кад ми је један сарадник из Београда, награвши у Томановићеву есеју „О рими млити слику“, у 35 броју Стражилова ex 1887, неки плагијат, што ми послао против Томановића нападај с натписом „Мала књижевна крађа“, ја нисам хтео да уврстим, док Тома-

новић не пристане на то. Пошљем му, дакле, рукопис и замолим га да ми одмах јави — наравно уз повратак припосланог му рукописа, неће ли му бити криво, ако тај нападај донесем у Стражилову. Томановић ми одговори овако:

Нови, 7. X. 1887.

Врло цијењени Господине,

Фала Ви на пажњи и досади, коју Вам је проузроковао г. Н. овијем приложенијем чланком. Јучер сам се повратио са Цетиња, где сам био о свечаности дочека енглеских гости, и ево Ви одговарам на Ваше цијењено писмо.

Да је ауктор овога чланка иједан други сарадник Стражилова, ја бих Ви био зафалан, кад бисте га штампали, али пошто је чланак написао г. Н., мени би било врло тешко њему одговарати, јер би то за мене понижење било, бар на овијем стварима, где је онај господин добро познат овамо као мој непар.

Што се тиче пак саме ствари, Ви знате, да сам се ја позвао на правила опће примљена, те се разумије да сам се послужио овом приликом правилима о поезији италијанској, што нам је у IV. гимназијалној у Задру диктирао проф. Колташ, што сам сачувао у сашивеној књижици, на коју се често повраћам, кад ми треба, и њах то споменути у ономе моме чланку, али то не њаше бити никакав ауторитет, као што није ни Ricci, јер су то правила опће примљена изван сваке дискусије и зато само незналица или човек, који хоће да се користи незнањем другијех, може ме крадљивцем с тога назвати, што нисам именовао писца, којим сам се послужио. Да сам шшио то учинити, онда би требало да тражим и именујем све писце талијанске по тој струци.

Зато ћете ми учинити велику љубав, ако овај нападај на мене одбијете од Стражилова, а будите уверени, да ће он наћи мјеста, где ће то штампати, јер као да је он најмљен за то, да нас на приморју (мене, Бјелановића, Цара) напада. Тај делија хоће да с нама мегдан дијели па да нас разгони како са политичког поља, тако и са књижевног, и зато већ не би требало да му Стражилово мјеста уступа.

Мени је одавна говорио проф. Кулишић, Ваш сарадник, зашто Вам не пишем, да том господину врата затворите као особи недостојној, да сиједи међу осталијем сарадницима Стражилова, али ја сам му одговорио, да то не могу учинити, зашто исти на мене напада, па не би допуштала моја деликатеса. С тога мислим, да ће Ви бити што писао о томе сам Кулишић или да ће Ви згодном приликом писати.

Зафаљујући Ви опет на пажњу, коју сте имали према мени, остајем Ваш искрени пријатељ

Л. Томановић.

п. п. Молим, да распитате, где се налази Сима Матовуљ, па да му ово писмо пошљете.

Услед овога писма нисам, наравно, у Стражилову дао места нападају на Томановића.

Године 1888 јавио се Томановић у Стражилову чланком о Војиславу Ј. Илијћу (1862—1894) и са четири преведене Леопардијеве (Giacomo Leopardi, 1798—1837) песме.

Док сам био код Јавора, од 1889 до 1891, подругу годину као сарадник, а подругу као славни сарадник, Томановић није ништа слао, јер је био забављен својом Новом Зетом. Једаред ми се само, године 1889, јавио, и то овим писмом:

Цетиње, 30. IX. 1889.

Поштовани пријатељу,

Молим Вас, да ми пошљете 4., 6. и 9. број „Стражилова“ год. 1887. и 51. број г. 1888., да их увезем.

Такођер Вас молим, да ми набавите код г. Огњановића 26., 27. и 33. број „Јавора“ г. 1888., јер ми фале.

Ја Вам ову молбу упућујем, и једном и другоме, увјерењем, да ћете ми је испунити, ако тражене бројеве узимате, не обзирјући се на то, што сте ми „Н. Зету“ повратили, што још не могу разумјети.

Напротив, ја сам се уздао и од Вас и од мог старијег пријатеља и саврата по Текелији Огњановића, да ћете тамо порадити у корист мога подухећа књижевног, који није из никакве шпекулације а још мање пркоса никло, него из крајње нужде.

Али што није било до сада, могу ли се уздати од сад?

С поштовањем и пријатељским поздравом

Л. Томановић.

Ни у Стражилову 1892 нема од Томановића ништа. Тек се опет јавио године 1893 својим од Матице Српске још године 1888 примљеним и награђеним прилогом „К исправљању текста Османа Гундулићевог“. Послао ми га је уз ово писмо:

Цетиње, 15. I. 1893.

Поштовани пријатељу,

Шиљем Ви приложени мој рад, да га штампате у Вашем Стражилову. Чини ми се, да му је ту мјесто, пошто већ уредништво „Летописа“ матичиног није нашло мјеста, да га штампа, прем да је био награђен од Матице. Да је у своје вријеме био штампан, сигурно га шћаше пок. Бошковић узети у обзир и не шћаше се озријешити према Поповићу, који је својим издањем „Османа“ претекао Хрвате.

Пријатељским поздравом

Ваш Л. Томановић.

Томановићев прилог Стражилово је донело (у бројевима 9—12) а тиме је навукло на себе прекор проф. Д-ра Решетара.

Кад сам први пут био на Цетињу — било је то о Ободској прослави 1893 — видео сам се и поразговорио с Томановићем, а када је тада још кнез Никола I. уз Д-ра Илију Вучетића (1844—1904) и Д-ра Ђорђа Деру (1844—1917), који су на Ободској прослави заступали Матицу Српску, Даниловим крстом четвртог степена одликовао и мене — Вучетић је кнезу мене приказао као такођер Матицина изасланика, иако ја то нисам

био — Томановић ми је са Цетиња послао диплому са својом посетницом, којој је на полеђини написао ово:

Поштовани Господине,

Ево Ви тек сада дипломе! Крст ћете добити првом дилијенцом. Нека Ви срећан буде!

С пријатељским поздравом
Цетиње, 18. III. 1894.

Ваш искрени

Др. Л. Томановић.

Годиште 1894 Стражилова прошло је без иједног Томановићева прилога. За пуних осам година после тога нисам разбироа за Томановића. Изненада ми је тада дошло ово његово писмо:

Цетиње, 26. II. 1901.

Поштовани пријатељу,

Ваша позната ми љубазност даје ми слободу, да Вам овим до-
салујем.

Немам 12. број Вашег „Стражилова“ од г. 1893. па Вас молим, ако располажете тијем бројем, да ми га пошљете. У противном случају молим Вас, да ми у препису пошљете из тога броја мој завршетак „Прилога к исправљању текста Османа Гундулићева“, а не море бити дуг тај завршетак, у ком доказујем, да је Јевто Поповић штампао Османа по једном рукопису независно и савремено првом издању латиницом.

То ми је потребно, да одговорим приказивачу „Јенсенове“ књиге о Гундулићу у загребачким „Н. Новинама“, гдје несавјесно говори о том мом прилогу.

Надајући се, да ћете ми опростити и пријатељски се одазвати, остајем Ваш, са искреним поздравом

Л. Томановић.

Траженог броја, дабогме нисам више имао засеце те сам из свог увезаног годишта исписао жељено и послао Томановићу. Није ми познато, је ли, и, ако јесте, где је Томановић одговорио приказивачу књиге Шведјанина Алфреда Јенсена (1853—1921) из године 1900 о Гундулићу и његову „Осману“.

Кад сам, године 1910, по други пут био на Цетињу, Томановић је био шеф тадањем кабинету. Походио сам га, а он је са своје стране, и крај свих својих обвеза, учинио много, да мени и мојој Јулки боравак у Црној Гори буде што угоднији.

Сретне Божићне празнике желе:

БОРБЕ МИЛОВАНОВИЋ
Ђурчија код „Лисипе“, Нови Сад,
Пашићева улица 5.

ДРОГЕРИЈА ХИГИЕА
Коста Живојновић, Нов- Сад.

Ресторација „Бели Во“
СТЕВАН СТЕФАНОВИЋ
Нови Сад, Футошки пут

Трговина шпепераја и деликатеса
РАДЕ БУБАЊ
Нови Сад, Његошева улица 19.

„Деликатеса“ ЛЕНЦИ ШПИЛЕР
Нови Сад, Трг Ослобођења 9.

Са предбожићне шетње

— Улични дијалог једног маторог момка —

Дан-два пред Божић, прошетао сам се мало новосадском пијаци. Све је у знаку блиских свечаника, празника, мира. Па су и дућани већином свечано празни и мирни.

Да бих, са своје стране, увео више живота у овај пазарни дан, дигнем новац на меницу и покупујем разне ствари. Тако натоварен пакетима, станем још пред излог дечјих играчака. Обузе ме неко елегично расположење. Сетих се како сам једаред украо два новчића од оца па купио дромбуљу. Како је то лепо било. А једаред сам новог пајца, што ми је донео Св. Никола, још то после подне распарао, да видим „шта је унутри.“ Боже, сад да ми је да извучем батина! Блажена времена.

Тако ја размишљам и бленем у излог, а у том нагло приђе к мени једна стара познаница, још из доба кад сам падао на ригорозима. Загледа се у мене, и повиче:

— Та јеси ли ти то?

— Не сасвим. Као што видиш, смањо сам се, подетињо.

— Па зар си ти овде? Ама ја те, човече, никада не виђам. Изгледа ми, ти се више нигде не појављујеш.

— Само у новинама. Излазити на улицу данас се више не рентира. Ако идеш тротоаром, тресу на тебе кроз прозор, прашњава крпе, или ће ти пасти аероплан на главу. Ако идеш средом улице, прегазите ауто или мотоцикл. Или ћеш срести свога кројача, или ће те задесити друга каква несрећа. Зато, волим да седим у својој соби.

— А шта ће ти толики пакети? Па ти немаш породицу.

— Једну не, али више. Ту су, пре свега, деца мојег брата. Носим божићне поклоне.

— Но, па као чика не мора се баш толико...

— Као чика мора се врло много. Отац и мати сме да се изговара на кризу. Нежењен чика не сме. Он је увек „добро ситуиран“.

— А шта си то покуповао?

— Дечје играчке. За дечаке фудбалску лопту, боксер, мали револвер, дозу за цигарете...

— Чудне играчке за такве малишане. Што им не купиш штогод корисно?

— На пример, шта? Та они иду већ у основну школу. Ваљда им нећу купити Робинзона!

— А шта ти је у овом пакегу?

— Поклон за девојчице. Елида крем за дан, Елида крем за ноћ. Штифт за мазање усана. Пудер.

— Па оне су још мале.

— Шта ћеш? С луткама данас не можеш више ништа постићи. Бламираћеш се.

— Како си иначе? пређе моја познаница на други разговор. Како твоји односи према лепом полу?

— Односи су још исти, али лепо пол се променио. Једна старија госпођа, код које сам сваке недеље на вечери. Строга дијета, такорећи све посно. Онда, имам вирчафтерку,

која ми, као још држећа жена, држи ред у кући, и крпи што има да се закрпи. А како ти? Јеси ли још увек онако неразумна?

— Прошо вашар. Немам сад, нажалост, више шта да разумем. Него, дај да ти помогнем носити који пакет, видим да су ти тежки.

И узме ми два-три пакета из руке, при том ме лако гурну лактом, па рече поверљиво, и са пуно нежности:

— Слушај ти, бећарно. Зашто се ти не ожениш?

— Из простог разлога. Нисам још досад наишао на жену којој бих волео бити муж, нити на дете којем бих волео бити отац.

— Ипак, ипак. Ти треба да се ожениш. Ја ти кажем. Него, слушај. Имам ја једну рођаку. Није

више тако млада, али врло образована и музикална. Свира божанствено, кажем ти.

— Имам ја радио-апарат...

— Говори немачки, француски...

— Имам и немачко-француски речник. Друго, поправљено издање...

— А хоће да се уда.

— Нека, нека, и треба. Него, ено баш мој трамвај. Хоћеш ми дозволити...

Зграбим моје пакете и похитам у сусрет трамвају. Он је ишао у противном правцу, али то је свеједно. Није било времена за оклевање. Кроз трамвајски прозор, још сам спазио моју стару познаницу. Гледала ме је пола зачуђено, пола сажаљиво.

Дошавши у своју собу, увалио сам се у наслоњачу, узео новине и почео са савесношћу доброг држављанина, и пријатном душевном мирноћом, да студирам закон за опорезивање нежењених...

Аб. Јунјор.

Из збирке „Суморни акорди“

— Сени Дане Косић —

Последња посмртна песма седега свештеника над отвореном твојом раком, бескрајно тужна песма — вечнаја пампамет — дрхтала је, трептала кроз мирисан ваздух од гробљанскога цвећа и сухе траве, што изгледа као да суморно шапуће док човек по њој гази, јецала је твоја последња песма, душо моја, — и тихо, полагаано, умирала у ведрој висини...

И место веселе песме наше златне младости, коју си требала слушати, јер си тек пошла стазама живота и његове неизвесности, ти примаш хладан поздрав посмртне песме, која доводи до суза и безнаднога очајања.

Живо се сећам тога момента. Ископана јама широко је разјапило своја уста као каква гладна звер и похлепно чекала свој плен, да га брзо прогута. А над њоме се плавило, смејало широко, бескрајно небо, пуно сунчаног сјаја и цвркута ласта. И када су почеле тешке груде жуте земље да падају на спуштени сандук и шупљо, потмуло лупају, ја сам из тога чуо оштар шепат: немаш ју више. Беше ми јасно. Осетих у грудима јак бол, који доводи до лудила. Сузе ме почну пећи, давити, мучити. Почнем посртати према малој, трошној гробљанској капљи. А за собом сам чуо јасно и полако:

„Немаш ју више.“

Збогом, драга моја! Сунце моје младости није дуго сјало пуним и топлим сјајем. Брзо је уморно клонуло западу, сво крваво. И док сам са очима пуним молбе пружао к њему своје руке и готово вапио да не залази, да још остане на хоризонту на радост и утеху моју, дотле сам гледао пред собом повор, у који су се сурвале најлепше моје илузије и идеали. И гледао сам руине, обрасле травом и другом маховином.

Још једно разочарење о несталности живота! Још један бол, душо моја! Празно ми је без тебе. Осекам живо

ту празнину, помисао на њу прати ме вазда њена сенка као зла коб, баца на мене и шири своја широка крила, и ја малаксавам... малаксавам... Човек се помири са судбином. Мирно вуче свој крст напослетку, и иде кроз живот.

Светла успомена на тебе, драга моја, зрачи ме светлошћу безмерне љубави према теби, која још и данас тиња, као кандило пред иконом домаћега свеца. Пламса и тиња. Његов сјај ме душевно освежава и буди на живот, на тешку борбу са њиме. И као да чујем твој нежан и пун топлине глас: не клони никада! Твоја љубав према животу и дану, нека надјача, победи све, и ти треба да живиш. Ја нисам себична, пакосна. Ти живи, живи дуго, и пиј из пуне чаше рујне зраке пробуђенога сунца. Ја нисам себична!

Падам на колена пун поштовања према твојој сени, што ми се чини, да ме и данас зари топлином душа, која је одлетела тамо горе, у бескрајне и безмерне регионе, плаве васионе.

Падам на колена, анђелу мој!

Не могу да верујем да си умрла. Никако, драга! Изгледа, као да си покрај мене, ту, у мојој близини, и као да те јасно видим и чујем. Као да видим твоје паметно лице, са изразитим очима, пуним сјаја живог, дубокога, који ме заплъскује милоштом из извора моје младости.

Не могу да верујем, да си умрла. Као да чујем твој глас, глас љубави, глас тепања, глас среће. Глас, који сам вазда слушао и опњао се с њиме, као са најслађом музиком.

Не могу да верујем, да сам све то изгубио. И вапијем очајно:

Срећо моја нека ме ведриша твоја озари, озари мало својим плаветнилом неба и просторства! Јер, жељан сам тога, жељан много!

Светислав-Цаца Секулић.

Сујета у дому

Младеж је већином подвргена хировима моде и робује њој да само може своју сујету задовољити. Колико борбе, немира, искушења несаних ноћи претрпи се само да се може ићи успоредо са захтевима савременим и модерним. Да та данашња мода има барем неке сталности, дало би се поднети али она јури највећом брзином прелазећи преко свега и измишља увек нешто ново или преображује оно са свим старо као неки новитет.

Држати се моде велики су напори и издатци. Дуга одећа замењује се кратком, кратка дугачком. Широке ношње узаним и обрнуто. У години једној то се одиграва на изменце. Прошлених година само имућнији слојеви држали су се модних прохтева а сада и она највећа сиротиња њој је подвргена.

Сујета је разлог томе надметању и данас свако попушта утицају светског духа. Нестао је онај патријархални живот прошлених генерација, који су одбацивали тај начин и доказивали зрелост за слободу. Данас се дозвољава да се тај необзирни светски дух увуче и у домове и ми се лишавамо драгих предмета за који нас везивају успомене. Све нам постаје несавремено. Критикује се прошли укуси, намештај, одело, начин опхођења и све се хумористички исмејава. Постајемо малодушни и допуштамо да тај дух уздрма темеље наших домова. Жртвују се традиције, горко стечен новац, цео дом се преображава и модеризира. Стари предмети, који су нам за срце прирасли као реликвија одлазе у репотарницу а са њим и поштовање које смо гајили спрам наших старијих.

Неможе се ни мислити колико пушта је сујета узрок разрушена мира у обитељи. Ради нестварних амбиција запостављамо традиције прошлости.

То рушење наших кућевних симбола ради модернизирања и пуког фигурирања уништује и обичаје наше нације у обитељском и домаћем животу.

М. Б. С.

Претплаћујте се
на „Нови Сад“

Одгођено је вучење Држ. Класне Лутрије I. кола за 16. јануар 1931. г.

Купујте - поручујте срећке

што пре код

„БРИСТОЛ“ -а

главни овлашћени продавац срећака
Нови Сад, Железничка 27.

Довољно је да обичном дописном (поштанском) картом поручите.

Совет Општине града Новог Сада

Број: 56069

29 децембра 1930 год.

Нови Сад.

Оглас.

Град Нови Сад ће издати у пето годишњи закуп право лова на територији гр. Новог Сада путем усмене јавне лиценције, која ће се одржати 21 јануара 1931 год. у 10 сати пре подне у канцеларији гр. ек. одељка (Јеврејска бр. 4 I. спрат) где се и поближи услови могу за време званичних часова видети.

Др. Борота

градски начелник

Изврш. број 614/1930.

Дражбена објава

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102 зак. чл. 60 1881 објављује, да се она покретнина, која је услед одлуке бр. 3296/1930 новосадског кр. среског суда у корист оврховодитеља Руд. Бехер и Фр. Мелихер из Новог Сада заступане по адвокату Дру Тибор Деиздеру из Новог Сада против овршеника, ради намирења 3705 динара главнице и спп. пописане и на 25500 динара процењене и заплене, по имену: коњи, краве, сејачица и кола на темељу одлуке бр. Гн. 974-3/1930 ново-бечејског кр. среског суда на јавној дражби продати.

Дражба ће се одржати дне 10 јануара 1931 год. пре подне 1/2 сати у Беодри, на дужниковом салашу.

Купац је дужан одмах исплатити цену и преузети купљену ствар по §§-а 107 и 108 зак. чл. 60 од 1881.

У Новом Бечеју, дне 26 децембра 1930 год.

Славнић Јован

судски извршилац

Изврш. бр. 689/2-1930.

Дражбени оглас.

Потписани судски извршилац на основу §-а 102 зак. чл. из 1881 год. објављује, да ће се ради намирења тражбине и прип. на јавној дражби продати покретнине овршеника пописане у пленидбеном записнику Гн. број 10825/1930 и то: намештај радње, вага, благајна, роба, минерална вода и пржиона каве, процењене на 39780 динара обављеном оврхом у корист оврховодитеља, како следи: „Југобразил“ Михаиловић и Комп. Београд. заст. Др. М. Фрида Каурински адвокат у Новом Саду ради 23680 динара главнице и сп. п.

Дражба ће се одржати дана 21 јануара 1931. у 9 часова пре подне у Новом Саду у радњи овршеника Кр. Александра ул. Нови Сад, 10 децембра 1930.

ЈОВАН Б. СТАНКОВИЋ

судски извршитељ

Изврш. бр. 589/3-1930

Дражбени оглас.

Потписани судски извршилац на основу §-а 102 зак. чл. из

1881 год. објављује, да ће се ради намирења тражбине и прип. на јавној дражби продати покретнине овршеника пописане у пленидбеном записнику Гн. бр. 9004/1930 и то: благајна, мотор, зарнала, аутоматска вага, кафе, бибер, минералне воде и вина, процењене на 24600 дин. обављеном оврхом у корист оврховодитеља, како следи: Александра Унгар заст. Др. Ковач Бодог адвокат у Новом Саду ради 4057 динара главнице и сп. п.

Дражба ће се одржати дана 21 јануара 1931 у 9 сати пре подне у Новом Саду у радњи овршеника Кр. Александра ул. број 3.

Уколико су на исте покретнине запленом и надзапленом и други повериоци намирно право стекли, ова ће се дражба уз примену §-а 20 зак. чл. XLI из 1908 и у њихову корист одржати.

Купац је дужан у смислу §§-а 107 и 108 зак. чл. 60 из 1881 године купљени предмет одмах исплатити и преузети.

Нови Сад, 23 децембра 1930.

ЈОВАН Б. СТАНКОВИЋ

судски извршилац.

Изврш. бр. 300/1930.

Објава о јавној дражби

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102. зак. чл. 60 из 1881 објављује, да ће услед решења среског суда у Новом Саду донесеног под бројем 84/1930 у корист тражиоца извршења Лео Вајс из Н. Сада (кога заступа Др. Ковач) против извршеника из Н. Сада за наплату 455 динара главнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне ствари, пописане у записнику о пленидби под бр. Гн. 5866/930 и процењене на динара 17050 разна собна намештаја.

Јавна ће се дражба одржати на дан 26 јануара 1931 у 11 сати пре подне, Јерменска ул. 3.

Купац је дужан да цену купљене ствари одмах исплати и ствар одма преузме (§. 107 и 108 зак. чл. 60 из 1881.)

Уколико су горње покретне ствари које ће се на јавној дражби продати, узапћене и по другим лицима, и у колико ова лица имају право на подмирење својих тражбина, ова ће се јавна продаја применом §-а 20. зак. чл. XLI. из 1908. године и у њихову корист одржати.

Нови Сад, 23 децембра 1930.

СТ. ВОЈНОВИЋ

судски извршитељ

Изврш. бр. 210/1930.

Објава о јавној дражби.

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102. зак. чл. 60 из 1881 објављује, да ће услед решења Среског Суда у Новом Саду донесеног под бр. 6309/930 у корист тражиоца извршења трг. фир. Јосиф Гросман и Ко. (кога заступа Др. Ковач Бодог адвокат) против извршеника из Новог Сада за наплату 9080 динара главнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне, ствари по-

писане у записнику о пленидби под бр. Гн. 12100/930 и процењене на динара 18900, шифољере, кревете, столове, ормане, креденце и други собни намештај и столарске тезге.

Јавна ће се дражба одржати на дан 21 јануара 1931 у 11^{1/2} сати пре подне у Новом Саду, Дунавска ул. бр. 24 и у Војводе Марка Миљанова ул. 18.

Купац је дужан у смислу §§-а 107 и 108 зак. чл. 60 из 1881 године купљени предмет одмах исплатити и преузети.

Уколико су на исте покретнине запленом и надзапленом и други повериоци намирно право стекли, ова ће се дражба уз примену §-а 20 зак. чл. XLI из 1908 и у њихову корист одржати.

Нови Сад, 21 децембра 1930.

Орлов Александар

судски извршитељ.

Изврш. бр. 838/1-1930.

Дражбени оглас.

Потписани судски извршилац на основу §-а 102 зак. чл. из 1881 год. објављује, да ће ради намирења тражбине и прип. на јавној дражби продати покретнине овршеника пописане у пленидбеном записнику Гн. бр. 14055/1930 и то: мушка и женска одела, мушки и женски капуту процењене на 15900 динара обављеном оврхом у корист оврховодитеља, како следи: Капамарија и Вучерић укр. фирме Н. Сад, заст. Др. Гавриловић Владимир адвокат у Новом Саду ради 13450 дин. главнице и сп. п.

Дражба ће се одржати дана 26 јануара 1931 у 9 сати пре подне у Новом Саду у радњи овршеника Кр. Петра ул. 25.

Уколико су на исте покретнине запленом и надзапленом и други повериоци намирно право стекли, ова ће се дражба уз примену §-а 20 зак. чл. XLI из 1908 и у њихову корист одржати.

Купац је дужан у смислу §§-а 107 и 108 зак. чл. 60 из 1881 године купљени предмет одмах исплатити и преузети.

Нови Сад, 20 децембра 1930.

Јован Б. Станковић

судски извршилац

Изврш. бр. 185-1930.

Објава о јавној дражби

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102 зак. чл. 60 из 1881 објављује, да ће услед решења среског суда у Вел. Бечкерек донесеног под бројем 9002/929, у корист тражиоца извршења Др. Дошен Војислав из В. Бечкерек (кога заступа Др. Дошен) против извршеника из Н. Сада за наплату — дин. главнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне ствари, пописане у записнику о пленидби под бр. Гн. 3421-930 и процењене на динара 24200 разна собна намештаја, 1 клавијер и 1 креденц и 1 фајлер.

Јавна ће се дражба одржати на дан 31 јануара 1931 год. у 10 сати пре подне у Новом Саду Јована Суботића ул. 17.

Купац је дужан да цену купљене ствари одмах исплати и ствар одма преузме (§ 107 и 108 зак. чл. LX. 1881).

Уколико су горње покретне ствари које ће се на јавној дражби продати, узапћене и по другим лицима, и у колико ова лица имају право на подмирење својих тражбина, ова ће се јавна продаја применом §-а 20 зак. чл. XLI. 1908 године одржати и у њихову корист.

Нови Сад, 25 децембра 1930.

Стојан Војновић

судски извршитељ

СРЕСКИ СУД КАО ГРУНТОВНА ВЛАСТ У НОВОМ САДУ.

Број: 6767-1930. грунт.

Извадак из дражбеног огласа

У овршној ствари Марић Светислава из Новог Сада, оврховодитеља против Гајиној Илије овршеника, одредила је грунтова власт ради утеривања потраживања у износу од 2000 динара спп. овршну дражбу на некретнине које леже на територији окружног суда у Новом Саду, среског суда у Новом Саду, и општине у Новом Саду и које су уписане на име Гајиној Илије из Новог Сада, у грунт. улошку број: 5842 под А. I ред број: I. топограф. број: 4947/50, града Новог Сада, уз искљичну цену од 25000 словом двадесетипет хиљада динара.

Дражба ће се одржати у званичним просторијама грунтова власти број собе 22. дне 7 фебруара 1931 год. у 10 сати. Некретнине које долазе на дражбу не могу се продати испод 2/3 искљичне цене. Они, који намеравају узети учешћа у надметању, дужни су у руке изасланика положити у име кауције 10% од искљичне цене у готовом или у одговарајућим вредносним папирима, способним за кауцију а чији се курс има рачунати према наређењу §. 42 з. чл. LX. из год. 1881 или му предати признаницу о претходном положењу у судски депозит кауције и потписати услове дражбе. (§§. 147., 150., 170., з. чл. LX. 1881 и 21. з. чл. XLI. 1908)

Онај, који за некретнину понуди више од искљичне цене а нико не понуди више од њега, дужан је одмах надопунити постотку искљичне цене, установљену кауцију и до толико истог постотка по њему попуњене цене.

У Н. Саду 25 августа 1930.

Р. Марковић с. р.
судија.

За верност преписа

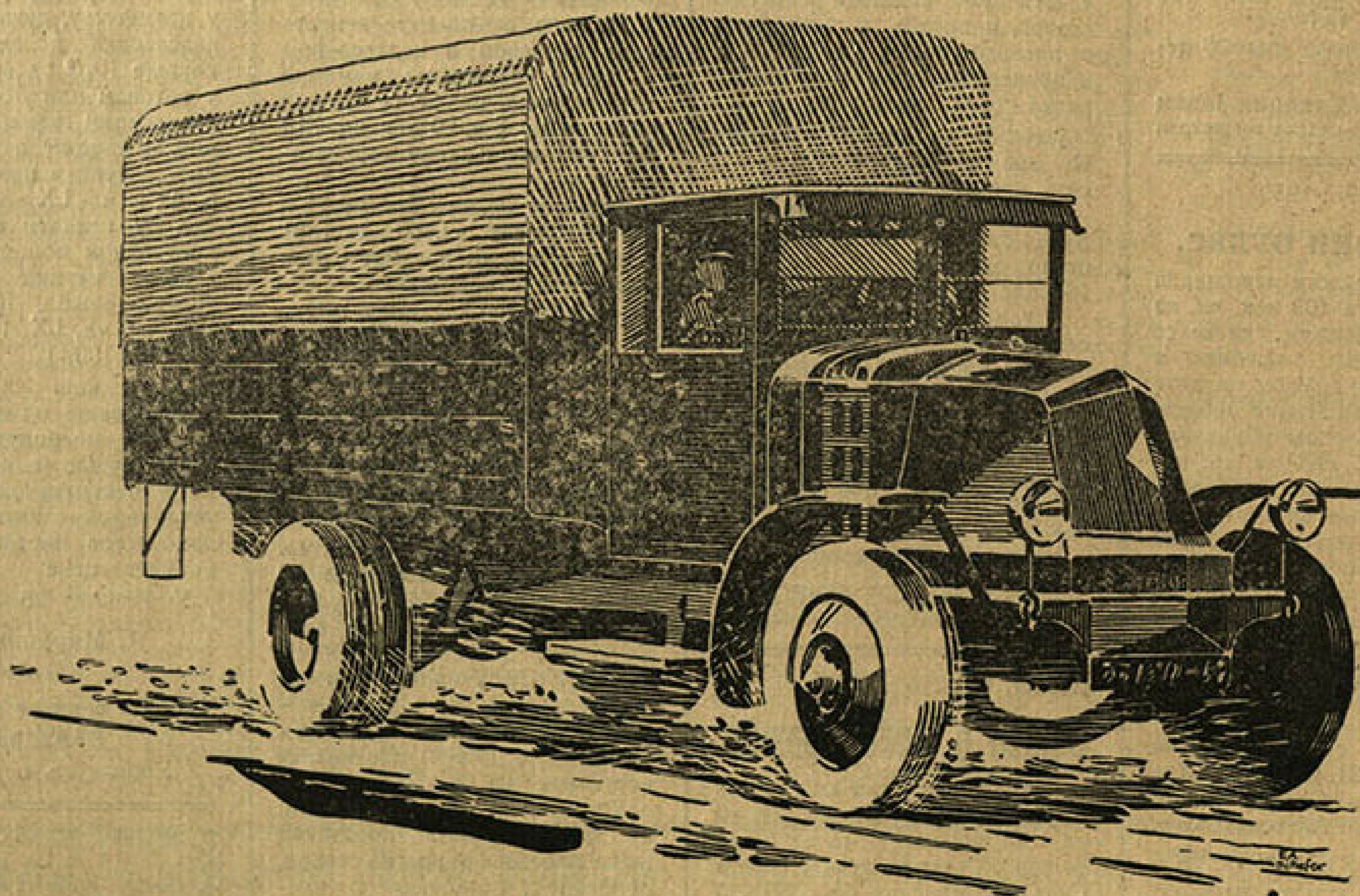
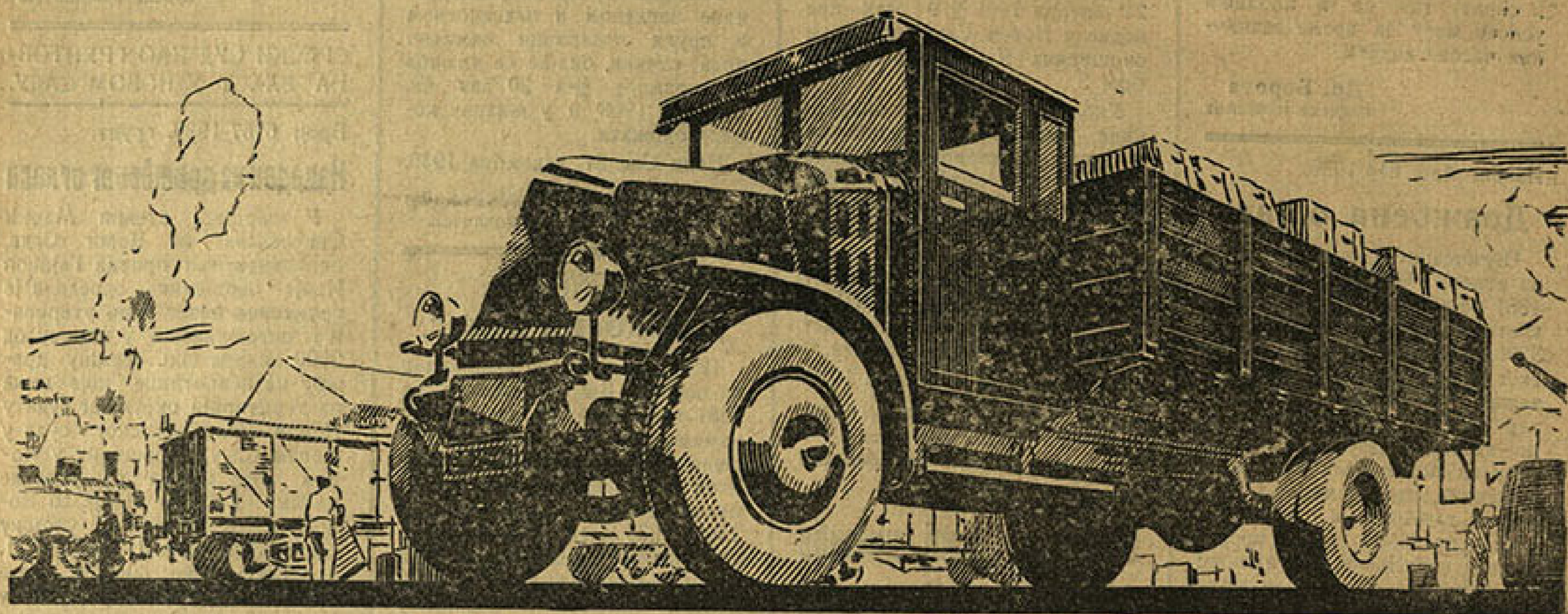
Рамадански.

Управитељ грунтованице.

Сваку нову књигу имаде стално на стоваришту књижара „Славија“.

Штампарија Душан Чампра
и Друг Нови Сад, Кр. Петра 3.

RENAULT

Генерални заступник: ЕДУАРД КРАУС, НОВИ САД.